KAVGA VE YORUM

İŞÇİNİN SESİ

YIL: 21 SAYI: 467 — TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ YAYIN ORGANI — EKIM 1998

Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin! Karkeren Hemû Welatan Yekbîn! İşçiler Silahlanın, Devrime Hazırlanın! Karker Xwe Bi Çek Bikin, Ji Şareşê Re Amade Bikin!

MHP'lilerin "ya sev, ya terk" gibi sloganları:

ÇAKALLARIN ULUMASIDIR

EMINE ENGIN

"Çakallar gibi yaşamaktansa bozkurtlar gibi ölürüm" sloganıyla çakallıklarını açıkca itiraf eden bu hayvan özentilerine, bizim derdimizin insanlığı mutluluğa götürmek olduğunu hatırlatalım:

Duvara slogan yazmak yüzünden insanlar DGM'de yargılanırken, birçok yerde, örneğin Boğaz kıyısında Kuleli Askeri Lisesi'nin hizasında duvarda kocaman bir Türk bayrağının altına ve üstüne paylaştırılmış biçimde, kocaman harflerle bir slogan yazılı: "Ya sev, ya terket." Minibüslerde de çok rastlanan ve logo olarak Türk bayrağını kullanan, düpedüz devlet destekli bu sloganı önce biraz inceleyelim:

Slogan aşırı derecede ve açıkça anti-demokratiktir. Bizim ne istediğimiz slogan sahiplerini ilgilendirmiyor. Yalnızca ne istediğimiz onları ilgilendirmemekle kalmıyor, Türkiye için birşeyler isteme hakkımız hepten yok sayılıyor. Ya seveceğiz, ya terkedeceğiz! Ya onların isteklerini kabul edeceğiz, ya terkedeceğiz!

Dolayısıyla şantajla karşı karşıyayız. Ya Türkiye'yi bu sevilmeyecek durumuyla seveceğiz, ya terkedeceğiz. İkisi için de zengin olmak gerekir. Türkiye'yi bu durumuyla ancak zenginler sevebilir. Herşey onların her yoldan (legal-illegal, meşru-meşru olmayan) daha zengin olmalarından yana işliyor. Daha çok parayı çekecek paran yoksa, düzene eyvallah deyip kendi insanlığını satmıyorsan, insanca yaşayacak kadar parayı kazanman binde bir ihtimaldir. Emeğiyle geçinen onurlu insanlar için Türkiye sevilebilir durumda değildir. Öte yandan terketmek de kolay değildir. En azından pasaport, vize, para sorunları var. Türkiye'yi sevdiklerinle birlikte terkedebilmek için milyarder olman gerek. Milyardersen böyle bir soygun cennetini ya zaten seviyorsundur, ya da sevmiyorsan, sevilir duruma getirmenin olanaklarına sahipsin (zira demokrasi dedikleri satılıktır, paran yoksa hiçbir demokratik hakkın yoktur) demektir, dolayısıyla yine terketmeyi istemen için bir neden yok. Terketmeyi isteyecek, yaşamı işkence ve mücadele yolları tıkalı olan yoksul çoğunluktur. Onun da, yaşayacak parası olmadığı gibi, terkedecek parası da yoktur. Onun için terketmenin kolay tek yolu, bu dünyayı Türkiye limanından terketmek, yani ölmektir. Dolayısıyla, bir kez şantajın hedefi yoksul halktır ve ikincisi de, "terket" sözcüğünün gerçek anlamı, "ben sana bu dünyayı terkettiririm"dir. Yani, slogan yoksul halk için şu anlamı taşıyor: Türkiye'deki yaşamı sevmezsen seni öldürürüm.

Yoksul halkın Türkiye'deki yaşamı gerçekten sevmesi olanaksız olduğuna göre, onun için seçim, ya ölmek ya seviyor görünmektir. Sevmediğin birşeyi seviyor görünmek iki yüzlülüktür. Demek ki zengin olmayan bir vatandaş olarak Türkiye'de yaşamak istiyorsan, ikiyüzlü olmak zorundasın. Özü sözü bir olursan öldürülürsün. Hep şikayet ediyoruz, insanlık ölüyor diye... İşte bu örnekte görüldüğü gibi, insanlık - yani insanlarda bulunan iyi karakteristik özellikler - burjuvazinin çeşitli temsilcilerince öldürülüyor. Ancak bu örneğin farkı, bu yalnızca insanlığı öldürmekle kalmıyor, insanları da düpedüz ölümle tehdit ediyor.

NE BÖYLE SEVMEK, NE TERKETMEK!
DÜNYAYI SEVİLİR DURUMA GETİRMEK!

Gerçek çakallar resimde görüldüğü gibi uludu mu, doğanın korunması gereken bir parçasını oluşturur. Ama çakallığa, bozkurtluğa vb. özenen insan bozuntuları, konuşmak yerine ulur, cevap yerine vurursa, durum değişir.

Bu sloganın kendisi de ikiyüzlüdür. Türkiye'yi bu haliyle sev mesajını taşıdığı için değişime karşıymış gibi görünüyor. Oysa devlet tıkanıklık içindedir. Yasalar ve uygulamalar hem kendi içlerinde, hem birbirleriyle kördüğüm olmuşçasına çelişmektedir. Öyle ki Türkiye'de devletin sil baştan yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bunun ise yalnızca iki yolu vardır: Ya devrim, ya karşı-devrim. Devrimci sınıfın içinde bulunduğu geçici dünya-tarihsel koşullar nedeniyle, Türkiye'de de devrim şu anda ufukta görünmüyor. Geriye kalıyor karşı devrim. Türkiye burjuvazisi, ya evrimci yoldan da olsa halka sancı verecek bir dizi değişimle, ya da Hitler, Mussolini vb. türünden en kanlı yoldan bu devleti yeniden örgütlemek zorundadır. Bu ayrı bir yazı konusudur, ama değindiğimiz kadarı bile, sloganın sahiplerinin ikiyüzlülüğünü göstermektedir. Sloganı atanlar Türkiye'yi en kanlı yoldan değiştirmenin savunucularıdır ama slogan bunu gizlemektedir. Zaten slogan sahipleri Nazım Hikmet'ten şiir okuyarak vb. de ikiyüzlülüklerini göstermişlerdi.

Yani bu slogan, dayatmacı, anti-demokratik, terörist ve insanlık düşmanı, ikiyüzlü bir slogandır. Hem de bunları azınlık adına, ezici çoğunluğa karşı ve Türk bayrağı logosuyla yöneltmektedir.

Türkiye'de şimdi çok moda, çok yaygın ve aynı zamanda çok tehlikeli olan bir uygulama var: Sözde hoşgörülü olmak. Bu yönde vaaz verenler, sözkonusu sloganın sahiplerini de hoşgörülü olunması gereken kategorisine katıyorlar. Bu sloganı ve sahiplerini farklı fikir olarak göstermeye çalışıyorlar.

Farklı fikirlere karşı hoşgörülü olunmalıdır. Hoşgörü, herşeyi enine boyuna, rahatça tartışarak yanlış fikirleri giderek hoşgörünün sınırları dışına atmak için gerekli ve yararlıdır. Başka bir deyişle, yanlış fikirler baskıyla yasakla değil, yanlış olduğunu iyice sergileyerek ve çoğunluğa kabul ettirerek etkisizleştirilebilir. Bu çerçevede hoşgörü iyi ve uygar bir şeydir. Zaten uygarlığın ölçütü, Maliye Bakanlığı'nın afişlerinde yazıldığı gibi vergi ödemek değil, fikren ikna yöntemiyle sorunları çözmektir. Yani uygarlık, onunla bağlı olarak hoşgörü, fikirlere, fikir hareketlerine ilişkin bir kavramdır. Ancak bu sloganı atan bir fikir hareketi değil bir katl hareketidir. Yalnızca bu sloganın mantığı bile bunu çok iyi gösteriyor. Bir de bu hareketin kanlı geçmişi, açıkça mafya kılığında ortaya çıkan bugünü, sürdürmekte olduğu zorbalıklar var. O zaman bunları hoşgörü kategorisine sokmak, bunların yalnızca fikirlerini değil, asıl olarak katliamlarını desteklemek oluyor. Katliama hoşgörü!

MHP'lileri kişi olarak ele alın, en önyargısız bir biçimde yaklaşın, karşılaştığınız hayvanlık - hayvanlara hakaret etmek olarak anlaşılmasın - çarpıcıdır. Önce insan rolü yapıyorlar, taktikleri öyle. Bir noktadan sonra rol kalkıyor, hayvanlık gerçeği ortaya çıkıyor. Zaten hep hayvanlara özeniyorlar. Son bir sloganları da "çakal gibi yaşamaktansa, bozkurt gibi ölürüm". İnsan gibi yaşayıp insan gibi ölmeyi hayal bile edemiyorlar. Şimdi çakal gibi yaşıyorlarmış. Gerçekten de gerçek niteliklerini çakalcasına kurnazca gizlemeye çalışıyorlar. "Ya sev ya terket" sloganını uygularsak, çakal gibi yaşamayı seviyor olmaları gerekir. Ama bozkurt gibi ölmeyi tercih ederlermiş. Herhalde bu da binlerce emekçiyi öldürerek ölmek demek. Öldürmenin tiryakisi olmuşlar. Çakallık yetmiyor. Milli hayvanlar partisi demiyorsak, hayvanlara saygımızdandır.

Böylesine kan revan içinde bir hareketin sloganları her yerde, Türk bayrağı logosuyla yazılıyor. Çatlı'ları kahraman ilan ediliyor. Susurluk skandalı diye öne sürülen olay bir türlü yeterince açık edilmiyor. Ülkü Ocakları, Türk bayrağı altında Ülkü Ocakları imzasıyla afiş çıkarıyor. Türkeş devlet töreniyle gönderiliyor. Ve birileri de bu harekete hoşgörü dilenciliği yapıyor. Bu gibi veriler şunu ortaya çıkarıyor ki, devletiyle birlikte burjuvazinin bütün kanatları kolları MHP'nin şu ya da bu ölçüde güçlenmesini istiyor. Komintern'in bir ara önüne gelene sosyal-faşist damgası vurmasını bugünün Türkiyesi'nde insan çok iyi anlıyor. Bugün Türkiye'de de tüm partiler en azından sosyal-faşist. Demokratlık, uygarlık, hoşgörü adına faşist örgütlenme el birliğiyle güçlendiriliyor. Biz "ya sev ya terket" sloganı yazılı olan minibüslere neden binmediğimizi belirterek binmiyoruz. Tartışma içinde minibüsçülere, "siz terkedin biz sevelim" gibi sözler ediyoruz ama şu açık ki gerçekte sorun MHP'lilerin terketmesi değildir. Bu burjuvazi başta olduğu sürece, işine ne geliyorsa onu önümüze sürecektir. Sorun ona bu dünyayı terkettirmektir. ●

TKP 6. PROGRAMI

TKP 6. PROGRAMI'DA GETİRİLEN İDEOLOJİK YANAŞIM, DÜNYANIN BUGÜNKÜ KONUMUNU YANSITMAKTADIR

ÇAĞIMIZ DEVRİMLER ÇAĞIDIR

YILDIRIM GİRNELİ

Bu yıl toplanan TKP 10. Kongresi Sovyetler Birliği"nin yıkılmasının ardından gerekli bilimsel çözümlemelerin yapılabilmesi için yeterli zamanın geçtiğini ve partinin de bilimsel çalışmalarının yeterli olgunluğa ulaştığını dikkate alarak, yeni bir parti programı hazırlanarak 10. Kongre'ye sunulmasını kararlaştırdı. Yeni program hazırlanana kadar 10. Kongre'nin oturumuna ara verildi.

Program taslağı hazırlanmış ve tartışmaya açılmıştır. Ele aldığımız bu başlık da, programda yeni getirilen görüşlerimizin bir tanesidir. Daha doğrusu eski programda bugün geçerliliğini korumadığını hayatın açıkca kanıtladığı, "çağımız kapitalizmden komünizme geçiş çağıdır" belirlemesinin yerine çağ tanımını yeniden ele almakta ve bugünün konumuna ışık tutan yeni bir tanım getirmektedir. *Çağımız devrimler çağıdır.* Sözkonusu devrimler burjuvazi ya da proletarya öncülüğündeki burjuva demokratik devrimlerdir. Bugün proleter devrimleriyle kapitalizmden komünizme geçiş çağının eşiğindeyiz.

Yeni görüşler uzun süren kapsamlı bir çalışmanın ürünüdür. Ancak programın diğer bölümlerinde de yeniden yazılan değişiklikleri bir bütün olarak ele aldığımız zaman bugün bu görüşleri TKP dışında savunan bir başka örgüt bilmiyoruz. Söz konusu olan kendimizi dünyadaki diğer komünist ve devrimci hareketlerden ayıracak farklılıkları programa yansıtmak değil, doğruların bu programda yansıması için çalışmaktır. Yoksa, Lenin sonrası dönemde ortaya çıkan yanlışları başkaları gibi bizler de doğru varsayıp yıllarca yanlış, dar şabloncu anlayışlarla ele alıp dünyayı bu yanlış tezlerle açıklamaya çalıştık.

Beşinci programda kapitalizmden komünizme geçiş çağıdır deniyor. Dünyanın üçte biri öyle tanımlanıyor. Bugün Küba'yı (özel nedenlerle) dışarıda bırakalım, komünizme ilerleyen ülke yok. Demek ki kapitalizmden komünizme geçiş yok şu an. Sovyet sistemini, "sosyalizm kuruldu" diye kabullenip, sosyalizm anlayışıyımızı öyle geliştirdik. Yanlıştı. Sovyetlerde, dünyanın altıda birinde kurulan sosyalizm değildi.

10. Kongrenin birinci oturumu Sovyet sisteminin yıkılmasının üzerinden yeterli zamanın geçtiğini ve yeni teorik değerlendirme zamanının geldiğini belirledi. Bugün henüz sosyalizmin kurulduğu bir ülke yok. Tarihte ilk işçi devleti olan Paris Komünü (1871) toplam 72 gün yaşadı. O gün herhalde komünün 72 gün sonra yıkılacağını kimse bilmiyordu. Sovyetler Birliği'de yaşarken de durum farklıydı. Sanki kapitalizmden komünizme geçiş gibi geliyordu. Fikir doğru geliyordu. Burada en büyük hata az gelişmiş bir ülkede sosyalizmin kurulamayacağı doğrusunu unutmaktan geliyordu. Sovyet devrimi dünya devriminin bir parçasıydı. Tarihsel görevi de dünyanın öteki parçalarında devrimler tamamlanana kadar oradaki devrimlerin olması için yardım etmesi ve bu arada da kendi ülkesinde teknolojinin gelişmesi için çalışması gerekiyordu. Bunu yaparken de gerçekleri halktan gizlememesi, Sovyetlerde işçi sınıfı hegemonyasında kapitalizmi geliştirmeye çalıştıkları ve ileri ülkelerde devrimler gerçekleşene kadar da sosyalizmi kuramayacakları gerçeğini açıkca söylemeleri gerekiyordu.

Sovyet sisteminin sosyalizm olduğu iddiası hem ileri ülkeler emekçilerini, "bu nasıl sosyalizm", hem de sovyet emekçilerini, "kapitalist ülkeler bizden neden ileri" olgularıyla karşı karşıya bıraktı. Hayatın gerçeğini inkar etmek, durumu kurtaramadı. Kurulan sosyalizm değildi. Sosyalizm hiç bir yerde kurulmadığı için de (ayrıca tek ülkede sosyalizm kurulamazdı) çağımız kapitalizmden komünizme geçiş çağı olamazdı.

Çağımızda pek çok devrimler var, bunu görüyoruz. Ancak komünizme gitmiyor, bunu da görüyoruz. Çağımız kapitalizmden komünizme geçiş çağı değil, devrimler çağıdır. Çağımız hala burjuva devrimleri, burjuvazinin ya da proletaryanın öncülüğündeki devrimler çağıdır. Genel devrimler dönemidir. Ancak bugün dünyamızın geldiği gelişme düzeyiyle bağlı olarak proleter devrimleriyle kapitalizmden komünizme geçiş çağının eşiğindeyiz.

Bilimsel teknolojik devrimin dünya üzerindeki etkisi tahmin edildiğinden yüksektir

Dünya devrimindeki "gecikme" ve Sovyet sisteminin yıkılmasının ana nedeni bilimsel teknolojik devrimlerdir. Sovyet sistemi yeni gelişmelere ayak uyduramamış ve gelişmelerin arkasında kalmıştır. Ayak uydurması zaten çok güçtü. Sovyet devletinin tarihsel görevi yeni devrimlerin olması için yardım etmek ve öte yandan da emperyalizmin kurulan sovyet sistemini yıkmaması için askeri teknolojisini caydırıcı bir güç haline getirmekti. Sovyet devleti bu iki görevi yerine getirirken:

a) Devrimini yapan ülkelere ekonomik-mali-askeri katkısı milyarlarca doları buluyordu. Bu da Sovyet ekonomisini açıkca zorluyor, Sovyet emekçisini güç durumda bırakıyordu.

b) Askeri teknolojideki buluşlar ve ilerlemeler ekonominin diğer sektörleri geri olduğu için oralarda kullanılamıyordu. Yeni tekniği geliştirme yine Sovyet emekçisinin büyük özveri yapmasına yol açıyordu. Ancak ekonominin geri düzeyi yeni buluşların yaygın olarak kullanımına uygun değildi. Emperyalist ülkelerde ise durum farklı. Askeri teknoloji orada da ilerlemenin başını çekiyor. Ancak ekonominin diğer alanları da gelişmiş düzeyde olduğu için yeni bulunan teknolojiler kısa sürede her alanda kullanılabilir hale geliyor ve bu da genel ilerlemeyi sağlıyor. Az gelişmiş ülke ile gelişmiş ülke farkı yatıyor bunun altında. İşte bu iki büyük yük Sovyet sisteminin de yıkılmasını getirdi. Açıklık, halktan doğruları gizleme olmasaydı, diğer ülkelerin devrimleri tamamlanana kadar yine de ayakta kalınabilirdi. Yani yıkılmayabilirdi.

Yeni teknolojik gelişmeler, bir yandan üretim süreçlerinde değişimler yaratıyor, öte yandan da toplumsal-ekonomik işleyişleri de etkiliyor. Yeni gereksinim ve istemler doğuruyor, sektorlerin yapısını değiştiriyor.

Özellikle iletişim alanındaki ilerleme büyük bir değişikliğin öncüsüdür. Altıncı program iletişimdeki ilerlemeyi "gerçekten insancıl, özgürleştiriçi bir teknoloji" olarak ele alıyor. Burada sözkonusu insancıllık toplum için konuşuluyor. Toplumun üst kesimi köleci toplumdan bu yana zaten özgür. Yeni buluşlar, sınıflı toplumlar var olduğu sürece egemen sınıfın çıkarına ve aslında da gücü belirleyen askeri teknolojinin çerçevesinde oluyor. Ancak buluş ile buluşun yol açtığı sonuçları ayrı tartışmak gerekiyor. Bir gerçeği görmek gerek: elektronik teknolojisi (ki bugün ilerlemede başı çeken sektördür ve de konuştuğumuz da budur) yaygınlaştığı ölçüde el emeğini yok ediyor. Bu da emekçiyi özgürleştirici etki yapıyor. Ne kadar çok dünya ölçeğinde yaygınlaşırsa o kadar özgürleştirici etkisi oluyor.

Buraya biraz daha yakından bakalım. Sosyalizmin alfabesinde öğrendiğimiz bir şey var. Kapitalizm kâr için üretim yapan bir sistemdir. Kârı yaratan da makinalar değil insan emeğidir. Sadece insan emeği koyduğu emekten fazla üretiyor. İşte kâr da bu fazla ürettiği şeyden geliyor. Yani kapitalistin kârı budur. Üretime ne kadar fazla emek konuyorsa o kadar fazla kâr vardır. Elektronik teknolojisinin üretime uygulanması ile bu üretime konan emek miktarı azalıyor. Dolayısıyla kapitalistin de kârı azalıyor. Marks'ın, "kapitalizmin sistem olarak sonunu getirecek olan şey kâr hadlerinin azalmasıdır" belirlemesinin altında yatan da budur zaten.

Günümüzde yeni teknolojiyi en yaygın uygulayanlar büyük tekellerdir. Bu yeni teknoloji ile bu tekeller kârlarını da düşürüyorlar. Ancak kapitalizm yeni teknolojiyi üretimin her alanında, dünyanın her yerinde aynı anda uygulamıyor. Bu nedenle de yeni teknolojiyi üretime sokan kapitalistler, o teknoloji henüz dünya çapında bir malın üretiminde en yaygın olarak kullanılan teknoloji olmadığı için -bir malın fiyatını belirleyen şey o malın dünya çapında üretiminde en yaygın olarak kullanılan teknolojidir- o yeni teknolojiyi üretime koyan kapitalist düşük kârlı üretim yapmasına karşın, öteki kapitalistlerin kârına el koyarak kendi kârını artırıyor. Zaten bu nedenle de sistem şimdilik çökmüyor.

Kısaca daha iyi anlaşılabilsin diye özgürleştirme üzerinde de duralım.

Yeni teknoloji, sömürü mekanizmasının sürekli altını oyan bir şey. Elektronik teknolojisi yaygınlaştığı ölçüde altını oyma daha fazla artacak.

Yeni teknoloji hayatın içinde bir sürü şeyi basitleştirip, ucuzlatıyor.

Kapitalizm makinalı üretim demektir. Yani mekanik endüstri demektir. Sosyalizm ise elektronik temelinde üretimdir. Kapitalizmle birlikte şehirler beton yığınları haline, yaşanamayacak duruma geliyor. Endüstri merkezleri olan şehirler çevresinde vakit kaybetmeden işe gidebilecek milyonlarca da emekçiyi barındırıyor. Ancak bugün kullanıma giren elektronik, örneğin kompüter ile evden de üretime katılınabiliyor. Dolayısıyla bu teknolojinin yaygınlaşması oranında da hızla kentlerden kırlara göç başlıyor. Kafa ile kol emeği farkının kalkması, bir diğer anlamda kent ile kırın farkının kalkması da zaten bu yeni teknoloji ile mümkün olacak. Bu günden bunun bu yönde ilerlemeye başladığını görüyoruz.

Kapitalizmde kendine uygun sömürü araçları var. Nasıl ki feodalitenin araçlarıyla kapitalist sömürüyü sürdüremezsin, yeni teknoloji ile de bir süre sonra kapitalizmle uyuşmayacak araçlar gelişecektir. Her toplumun kendine uygun üretim biçimi/aletleri var. Bu yeni aletler toplumu kendine göre yeniden örgütlüyor. İşte şimdi yeni bir alet bulundu. Bu yeni aletin adı ELEKTRONİK. Bu yeni bir ENERJİ. Bu yeni alet toplumu yeniden örgütleyecek. (Üretken güçler üretim biçimini belirler. Üretken güçler içinde de enerji biçimleri emek/elektrik/makine/elektronik- üretimi belirler. Enerji biçimi değiştiğinde, yenisine uygun üretim gücünü geliştirir. Önce bütün aletleri, sonra da bütün toplumu kendine uyduran enerjidir. Kapitalizmin mantığı içinde, elektronikle kapitalizm uzun süre bir arada yaşayamaz. Kapitalizmi yıkacak olan bu yeni alet, bu yeni enerji ELEKTRONİKTİR. Bu yeni teknoloji ile de tarihte ilk kez kapitalizm de gelişmesinin sonuna varıyor. Bu nedenle çağ için de proleter devrimleriyle kapitalizmden komünizme geçiş çağının eşiğindeyiz diyoruz.

Ancak kapitalizm, dünya çapında planı kolay yapamıyor. Çünkü kapitalist sistemde herkes kendi hesabına çalışıyor. Gönüllü olarak kimse merkezi plana uymak istemiyor. Bu plansızlık da krizlere yol açıyor.

Yeni teknolojilerin kullanımı sosyalizmi yakınlaştırıyor

Bugün dünya kapitalizmi artık dünya çapında plan istiyor. Teknolojideki her yeni adım kapitalizmi bu yöne doğru zorluyor. Bu da sosyalizmi yaklaştırıyor. Çünkü sosyalizm merkezi plan demek. Sosyalizm ancak dünya çapında kurulacak bir şey olduğu için de dünya çapında merkezi plan gerektiriyor. Yeni teknoloji de buna yol açıyor. Yani sosyalizme doğru yolu döşüyor.

Kapitalizmin bugün istediği de dünya çapında merkezi planlamadır (üretimin/tüketimin daha az kaynak israfı ve daha fazla yararlı kullanımı temelinde kar getirmesi amacıyla). Ancak kapitalizm dünya çapında bu planı kolayına yapamıyor. Çünkü kapitalist sistemde herkes kendi hesabına çalışıyor. Gönüllü olarak kimse merkezi plana uymak istemiyor. Bu plansızlık da krizlere yol açıyor. En sonunda üretimin de bir sınırı vardır. Sonsuza kadar üretemezsin. Ayrıca alıcının da bir sınırı vardır. Üretilenleri kim alacak? Milyonlarca emekçi alacak ama bu milyonların da durumu, eline geçen artsa da, göreceli olarak kötüleşiyor. İşte bu üretim fazlası da krizleri yaratıyor. Kapitalizm hep üretmek zorunda. Üretirken kimin alacağını düşünmez. Yeni teknolojinin dayatmaya başladığı dünya çapında merkezi planlama belirttiğimiz nedenden ötürü kapitalizme uymaz. Merkezi planlama-dünya çapında sosyalizmin

DOĞU ASYA'DA KRİZ MARKSİZMİ BİR KEZ DAHA DOĞRULADI

R.YÜRÜKOĞLU

Doğu Asya krizi, 1997'nin ikinci yarısında, Tayland'da gayrimenkul fiyatlarının hızla düşmesiyle başladı.

Ardından, Filipinler ve Malezya'ya, ardından Endonezya'ya sıçradı. Ekim 1997'de Güney Kore'yi etkisine aldı. Asya Kaplanları'nın en endüstrileşmişi ve dünyanın 11. büyük ekonomisi.

Japon bankaları Kore'ye $25 milyar borç vermişlerdi. Sadece 1997'de Doğu Asya 5'ine $124 milyar vermişlerdi. Asya Kaplanları Japonya için aynı zamanda tüm Batı Avrupa'dan daha büyük bir ihracat pazarı idi. Bu nedenle, Asya'daki durum Japonya'yı da etkiledi.

Daha 1 yıl önce, Doğu Asya ülkeleri, gelişmekte olan ülkelere model olarak sunuluyordu. Bugün hep bir ağızdan, çöküşlerinin zaten kaçınılmaz olduğundan söz ediliyor.

Sık rastlanan bir gerekçe şu: Bu ekonomiler yeterince saydam değil, herşey gizli ve hileyle yürütülüyor, kriz bu nedenle! Ama hatırlayalım, yakınlarda Norveç, İsveç ve Finlandiya'da krizler oldu. Bunları yüksek düzeyde saydam ekonomik sistemler olmaları ve ileri kurumsal çerçevelere sahiplikleri de gösteriyor ki, saydamlık krizlerin nedeni değildir, krizleri önlemeye de yeterli değildir.

Kriz Öncesi Dönem: 1995-96

Doğu Asya'da tüm 1990'lar boyunca makro-ekonomik zaaflar büyümekteydi ama 1995-96'da durum ciddileşti.

Tayland'da 1995, yüksek büyüme (GSYH) (8.6%) yılı oldu. Bu büyüme, cari hesap açığını 1994'de 7.1%'den 1995'de 9.0%'a yükseltti. 1996'da GSYH büyümesi 6.6%'ya yavaşladı ama cari hesap açığı daha da kötüledi (GSYH'nın 9.2%'si). Bu açıklar kısa dönemli dış borçla finanse edildiler. 1996 sonunda Tayland'ın makro-ekonomik koşulları iyice kötülemişti: büyük cari hesap açıkları, kısa dönemli dış borç birikimi, yatırım projelerinin düşük kârlılığı.

Endonezya'da, GSYH büyümesi 1994'de 7.5%'dan, 1995'de 8.1%'e çıktı. Bu büyüme, aşırı ısınma işaretleri verdi: enflasyon oranı 9.4% oldu, ticaret fazlası 41% oranında düştü.

1995 Malezya için de hızlı büyüme yılıydı. GSYH 9.5% arttı, cari hesap açığı da GSYH'nin 8.3%'ne çıktı. Ve 1992'den bu yana ilk kez, dış doğrudan yatırım, açığın tümünü kapatamadı.

1996'nın sonunda büyüme 8.2%'ye yavaşladı. Bu durum, ihracat artışında ortaya çıkan büyük bir düşüşün sonucuydu (1995'de 20.9%'den, 1996'da 7.3%'e). İhracat artışındaki bu büyük düşüş ise, güçlenen ABD$, dünya ticaret artışındaki genel düşme ve semi-kondüktörlerin dünya fiyatlarında ortaya çıkan düşüş sonucuydu. Bu durumun yanı sıra, 1996 sonlarına doğru, faiz hadlerinin ihmal edilemeyecek kadar çekici oluşu, Malezya'yı yatırım fırsatı olarak öne çıkardı. Kısa dönemli sermaye iç-akışı, 1995'de M$ 2.4 milyardan, 1996'da M$11.3 milyara fırladı.

Aşırı kâr hırsı ile kendini Doğu Asya krizinde bulan kapitalizm, devresel aşırı-üretim krizini yaşıyor.

Güney Kore'de, makro-ekonomik koşullarda daha 1995-96'da ciddi bir kötüleme başlamıştı: Cari hesap açıkları büyük bir hızla büyüyerek görülmedik bir kısa dönemli dış borç birikimi oluşmuştu. 1996'da ticaret şoklarının ekonomiyi vurması sonucunda, ihracat büyümesi keskin bir düşüş içindeydi. Endüstriyel üretim büyüme oranları 1995'e kıyasla yarıya düşmüştü.

Krizin Ortaya Çıkışı: 1997

1997 başlarında, bölgede, geniş cari hesap açıkları, kısa dönemli dış borç birikimi, şirket iflasları, batan borsalar norm durumunu almıştı.

Tai finans şirketleri, 1990'larda, dış borçlanma yoluyla gayrimenkul sektörüne büyük çaplı kredi açmışlardı. Veriler bu finans şirketlerinin büyük çoğunluğunun, daha kriz patlamadan iflas etmiş olduklarını gösteriyor. (Kanıt: 2 Temmuz'da Tayland Baht'ı serbest bırakarak, Doğu Asya'yı 1997'nin 2. yarısında vuran "parasal ve mali kriz"i başlattı. Ağustos'da Merkez Bankası, pratik olarak çoktan iflasta olan 48 finans firmasının çalışmalarını durdurdu. Bu da gösteriyor ki, çok sayıda mali kurum para krizinden ve "yatırımcı paniği"nden çok önce iflasdaydı.)

Güney Kore'de kriz, won'un düşmesiyle (Ekim 97 sonunda başladı) ya da yatırımcıların "mali paniği" ile (Kasım ve Aralık'ta ortaya çıktı) başlamadı. 1997 başlarında bir dizi büyük holdingin (chaebol) iflasıyla başladı. (İflas zincirini Ocak 1997'de başlatan Hanbo Steel, 14. büyük chaebol.) Daha 1997 başında Kore apaçık bir ekonomik kriz içindeydi.

1997 ortalarında, yine para krizinin Güney Kore'yi vurmasından önce, en büyük 30 holdingin 8'i de facto iflastaydı. 1996 sonunda en büyük 30 chaebol'ün

Devamı 4.sayfada

---

karakterine uyan bir şeydir. Bu nedenle yeni teknoloji bu yönden de sosyalizmi yakınlaştırıyor.

Yeni teknolojilerin yol açtığı bir başka önemli nokta da ulusal sınırları ortadan kaldırmaya yol açmasıdır. Bugün kapitalizmin dünya ölçeğinde üretimi için de bu gerekiyor. Örneğin bir ortak pazar da bu ihtiyacın doğurduğu bir şey. Zorlama değil. Sınırların kaldırılması bugün uluslarüstü tekeller eliyle oluyor ama sınırların kalkması komünizmi yakınlaştıran bir şey. Ancak bugün bu iş tekeller eliyle kapitalizm altında yapıldığından denetimsiz ilerliyor. Bu denetimsizlik krizleri de arttırıyor. Krizler de unutmayalım ki, devrimlerin yapılabilme sebepleridir.

Sınırların kalkmasına bugün iki açıdan bakmak gerekiyor. İşin bir objektif yönü var. Buna karşı çıkılamaz. Objektif yöne karşı çıkmak ilerlemeye karşı çıkmak demektir. İkincisi ise, işin bir de sömürüyü ilgilendiren sınıfsal özü var. Örneğin bugün ortak pazar tekeller eliyle yaratıldığı için sınıfa karşı işleyen yanları var Bunlara da karşı çıkmak gerekiyor.

Giderek daha çok toplumda görünmeye başlayan toplumsal kutuplaşma ve yıkım, komünizme yükselmeye başlayan dünyanın son antagonist aşamasıdır.

Ayrıca bir önemli nokta da, bugün artık ulusal tekel kavramına giren tekel yok gibiyse ve doğrusu da uluslarüstü -yani sınırları aşan anlamında- tekeller diyorsak, ulusal kapitalist yerine de ulusal sınırları "aşamamış" kapitalist terimini kullanmak daha doğrudur. Sınırları aşabilse -aşmak için yanıp tutuşuyor- bugünkü konumunu da unutacak!

Emeğin biçim değiştirmesinin sonuçları

İçinde yaşadığımız bilgi çağı, makinalar çağının da sonu anlamına geliyor. Mekanikten elektroniğe sıçrama olan çağın içeriği, emeği ortadan kaldırdığından değer yasası temelinde işleyen hiçbir toplumsal formasyon bu üretken teknolojiyi tam olarak kullanamaz. Sosyalizm ise ancak böyle bir teknoloji temelinde kurulabilir. Sovyetlerde yaşanan mekanikten elektroniğe geçiş değil, el emeğinden mekaniğe geçişti. Tam da bu nedenle de Sovyetlerde sosyalizm kurulamazdı, kurulan da sosyalizm değildi.

İşte elektroniğe geçiş toplumu polarize olmaya ve sosyalizme geçiş için kendini hazırlamaya itiyor. Elektroniğe doğru başlayan bu geçiş bir yandan büyük zenginlikler yaratırken, kapitalizm altında olduğundan büyük bir de sefalet yaratıyor. Tam da bu nedenle "Giderek daha çok toplumda görünmeye başlayan toplumsal kutuplaşma ve yıkım, komünizme yükselmeye başlayan dünyanın son antagonist aşamasıdır." TKP 6. Programı'nın getirdiği bu yeni belirleme elektroniğin kapitalizmin sonunu da getirdiğinin müjdecisidir.

Yanlış anlaşılmasın. Bu işi elektronik kendisi yapmayacak. İnsanlar, emekçiler devrimle yapacak. ●

borç/menkul değer oranı 333% idi. (aynı oran ABD için 100% civarındaydı).

Malezya'da da kriz öncesinde ciddi bir kötüleme görüyoruz. 10 yıldır aşırı büyük cari hesap açıkları (1993-95'de ortalama olarak GSYH'nin 11%'i) var. 1996'da Malezya, banka kredilerinde 27.6%'lik bir artış yaşadı ama yapım sektöründen gayrimenkul ve menkul değer alımlarına keskin bir dönüşle. Bu durum varlık fiyatlarını hızla yükseltti, öyle ki, önemli kentlerde lüks mülklerin fiyatları 96'da 25% arttı.

Bölgede, özellikle de Tayland, Güney Kore, Malezya ve Endonezya'da makro-ekonomik koşulların bu kötüleyişi sonucunda, borsalar 1997 başında düşmeye başladı ve paralar üstünde baskı başladı. İlk çöken para (Temmuz 1997) Tai baht oldu. Çünkü bu ülke ekonomik temel göstergeler açısından en sallantılısıydı.

Baht'ın değer kaybetmeye başlamasıyla baskı altına giren paralar, ekonomik durumları Tayland'a benzeyen ve ihracat malları Tayland'ınkilerle aynı olduğu için en büyük rekabet zararı görecek ülkelerin paraları oldu: Malezya, Endonezya ve Filipinler. Temmuz sonunda, baht 25% (1997 başına oranla), rupi 9%, ringitt 4% ve peso 10% düşmüştü.

Ağustos'da, baht, yılın başına oranla 34% daha düştü. Bu durum, Endonezya, Malezya ve Filipinler'in şirketlerine ciddi bir rekabet zayıflığı dayattı ve bu ülkelerin paralarının da hızla değer kaybetmesine yol açtı. Ağustos sonunda, rupi 27% (1997 başına oranla), ringitt 17% ve peso 14% düştü. Bu "rekabet devalüasyonları" Eylül'de de sürdü. Eylül sonunda, baht 1997 başına oranla 42%, rupi 37%, ringitt 26% ve peso 29% düşmüştü.

Böylece Tayland, Endonezya, Filipinler ve Malezya paraları 3 ay içinde 30% devalüasyon görmüş oldular. Bu durum, bölgedeki öteki paralar üzerinde büyük bir rekabet baskısı doğurdu. Yaz aylarında Singapur parası değer kaybetmeye başladı. Eylül sonunda, 97 başına göre 8%'lik bir değer kaybı.

Spekülatif basınç Ekim ayında Tayvan'ı etkisine aldı. Ekim 20'de, Tayvan parası 5% düştü.

Tayvan dolarının devalüasyonu, sıkıntıları Hong Kong üzerine taşıdı. Tayvan ekonomik olarak Hong Kong'la çok benzeşiyordu.

Bölge paraları arka arka düşerken, Kore won'u yerinde duruyordu ama Ekim ayında işler onun için de değişti. Çünkü, Ekim'de, Kore ile neredeyse her malda rekabet içinde olan paralar devalüe edilmişti. Bu Kore'ye ciddi rekabet kaybı getirdi.

Kriz boyunca, **'sat komşunu'** politikaları spekülatif basıncı paradan paraya, ülkeden ülkeye taşıdı: Temmuz-Ağustos'da, baht'ın düşüşü ringitt'e, rupi ve peso'ya taşındı; Eylül, salgın Singapur ve Tayvan'a sıçradı. Son ikisi düşünce, spekülatif basınç birkaç gün içinde Hong Kong'a geçti. Ekim, bölgenin 6 önemli parası ortalama %40 devalüasyon geçirmişti. Bu durumda Kore won'u dolar paritesini koruyamadı. Won'un Kasım-Aralık'daki keskin çöküşü bu kez öteki bölgesel paraların, sürdüremeyecekleri bir düzeyde değer kazanmalarını getirdi; bu nedenle bu paralar da düşüşlerini sürdürdüler. Her değer kaybetme döngüsü, yeni bir değer kaybetme döngüsünün hazırlayıcısı oldu.

Japonya'nın, bu bölgesel lider gücün ekonomik sorunları, krizi birkaç yoldan azdırdı:

1) Beş yıl sıfır büyümenin ardından, 1997 Japonya'yı yeni bir ekonomik gerilemeye soktu.

2) Japonya'nın ekonomik zayıflığı faiz haddinin çok düşük tutulmasını getirdi, yen dolar karşısında sürekli değer kaybetti. Bu, bölgesel paraların yükselmesini azdırdı.

3) Japon bankaları, Asya ekonomilerine büyük miktarlarda kredi açmıştı. Bu nedenle, Asya banka ve şirketlerinin kötüleyen mali koşulları ve iflaslar, Japon banka ve sigorta şirketlerinin mali koşullarının da kötülemesi anlamına geldi.

Asya Krizi: Mali Panik mi?

Asya 1997-98 ekonomik, para ve mali krizinin nedenleri nelerdir?

Yaygın bir görüşe göre, **"mali panik"** temel nedendir. Bu görüş, çeşitli siyasal kararları hedef gösterir. Michel Camdessus, IMF'in direktörü, Tayland ve Güney Kore banka ve mali sistemlerini, kötü yatırım kararları, gizlilikleri ve hilekarlıkları nedeniyle suçlamaktadır. Ve hükümetler paralarını dolara bağlı tutmaya çalışmakla yanlış yapmışlardı. Bürokratlar, banka borçlanmalarını denetlememişlerdi. Ayrıca, her düzeyde çürümeye karşı mücadele zorunluydu.

25 Avrupa Birliği ve Asya devletinin ('Asem 2') Nisan 1998 Konferansı, bunların yanında, kısa dönemli sermaye akışlarının yarattığı sorunlara dikkat çekti. Spekülasyon kaynaklı döviz pazarları dalgalanmalarını krizlerde temel bir faktör olarak belirledi.

"Sıcak para"daki akıl almaz büyümenin yarattığı sorunlar doğrudur. (Uluslarüstü tekel bankalarının ve öteki mali kurumlarının ve süper zenginlerin ellerinde biriken ve spekülatif ve kısa dönemli kar amacıyla dünya mali pazarlarını sürekli dolaşan para.)

Sıcak paranın çapını anlatan bir kıyaslama verelim: Dünyanın döviz pazarlarında hergün 1,500 milyar dolar değerinde işlem gerçekleşiyor. Bu rakkam, günlük dünya ticaretinin **yüz katıdır**. Son 20 yıl içinde sermaye akışı üzerindeki devlet denetimleri genel olarak kaldırıldığından ('liberalisation') ve yerine de henüz bir işleyiş çerçevesi getirilmediğinden, bu para anında ülkeden ülkeye, paradan paraya ve menkul değerlere atlayabiliyor.

Kriz sırasında uluslararası spekülatif dış-akışlar çok keskindi ve **100 milyar** doların üzerine çıkmıştı. (*Institute of International Finance*'ın tahmini.) Kore, Endonezya, Malezya, Tayland ve Filipinler'de net sermaye iç akışı 1996'da 93 milyar dolardan, 1997'de 12 milyar dolara düştü. Aradaki fark, (105 milyar dolar) söz konusu ülkelerin GSYH'nın %11'inw eşittir.

Ancak, şunu görmek gerekir ki, sermaye akışlarının bu hızla tersine dönüşü, bir "ekonomik boşluk"da ortaya çıkmamıştır. Dediğimizi daha iyi anlatabilmek için, krizden en az etkilenen 4 ülkenin özelliklerine bakalım:

1. Bu ülkeler hepsinde de 1990lar boyunca ticaret fazlası ve cari hesap fazlası vardı;

2. Hepsinin de dış borç oranı düşüktü, hatta Tayvan net dış kreditördü;

3. Çin'i dışarıda tutarsak, bu ülkelerin mali ve banka sistemleri ötekiler gibi zayıf değildi;

4. Hepsinin de oldukça büyük döviz rezervleri stoku vardı;

5. Özellikle Tayvan ve Hon Kong "*kroni kapitalizm*"i aşmışlardı. (*Kroni kapitalizm:* Mali kurumların, siyasal elitlerin ve şirket çıkarlarının içiçe geçerek yarattıkları ekonomik sistem ki, Kore, Endonezya, Malezya ve Tayland'ı belirler.).

Demek ki, "mali panik" denen şey, ülkelerin ekonomik koşullarına uygun olarak reel konumlara oturmaktadır.

Şu da var: Günümüzde, *tekil-ülke üzerine dayandırılmış kriz açıklamaları* artık yetersiz kalmaktadır. Böyle açıklamalar, "*ülkeden ülkeye salgın*" hakkında çok az şey söyler. Bu nedenle de, Asya krizinin **sistemik çok-ülke yapısını** çözemezler. 1990lardaki öteki para krizlerini (EMS krizi 1992-93, ve Meksika krizi 1994-1995) çözemedikleri gibi.

Krizlerin temel nedenini başka yerde aramak gerekir.

Marksist Krizler Teorisi

Ekonomik Krizler

Bundan 150 yıl önce, Marks, Manifesto'da, burjuva toplumu o kendi yarattığı muazzam üretken güçleri denetleme gücünden yoksundur demişti.

Marks, krizler teorisini, *Siyasal Ekonominin Eleştirisinin Temelleri*'ni (1857-58) ve asıl olarak *Artık-Değer Teorileri*'ni (1862) yazarken oluşturdu.

Bu teoriye göre, kapitalizmin **üretim-fazlası** krizlerinin temel özelliği şudur: Krizler, ritmi sabit sermayenin yenilenmesi tarafından belirlenen periyodlarla meydana gelirler.

Ekonomik kriz, "burjuva ekonomisinin tüm çelişkilerinin" (*Artık-Değer Teorileri.* 2.Kısım, Moskova, 1971, 510.) yoğunlaşması ve *zora dayanan bir düzenlenmesidir.*

Marks 1840'ların son yarısındaki çalışmalarında, kapitalizmde işçi sınıfının ekonomik durumunun kapsamlı bir incelemesini verdi. Marks bu çalışmalarda, burjuva toplumunda üretken güçlerin gelişmesinin dört sonucu olduğunu gösterdi:

1. İşçinin konumu, kapitaliste göreli olarak kötüler.

2. İşçinin emeği, giderek artan biçimde basit emeğe dönüşür.

3. Ücretler giderek artan biçimde dünya pazarındaki dalgalanmalara bağımlı olur ve işçilerin konumu giderek daha fazla oynaklaşır.

4. Üretken güçlerin gelişim sürecinde, sermaye ile emek arasındaki ilişkinin yapısından zorunlu olarak yükselen bir genel yasa vardır ki, üretken sermayenin makine ve hammaddeye dönüşen bölümü, ... ücretlere ayrılan bölüme orantısız bir biçimde büyür. (abç.) **(kapitalist birikimin genel yasası; sermayenin organik bileşiminin yükselmesi.)** (K. Marks, *Ücretler* 1847, CW 6, 422, 432.)

Öyleyse, sermayenin organik bileşiminin önemli eğilimi şudur: Üretim araçlarına harcanan değişmez sermayenin payının büyümesi, ücretlere harcanan değişken sermayenin payının, yani canlı emeğin payının düşmesi. Bunun sonucunda, kâr oranının düşmesi eğilimi ortaya çıkar.

Kâr oranının düşmesi eğilimini incelerken Marks, bu eğilimin değişken sermayede, yalnızca değişmez sermayeye oranla bir düşmeye işaret ettiğini belirtir. Yoksa, iki sermayenin de mutlak bir artış olabilir. Yani bu yasa, sermayenin sömürdüğü toplam emek kütlesinde mutlak bir büyümeyi, dolayısıyla artık-değer kütlesinde mutlak bir büyümeyi dışlamaz. Marks bu yasayı, **"ikili yasa"** olarak tanımlar. Kâr oranındaki düşme, aynı anda kârın mutlak kütlesindeki büyümeyle tamamen uyumludur. Ve bu yalnızca olabilir değil, geçici dalgalanmalar bir yana, olmak zorundadır.

Kâr oranının düşmesi eğilimi yasasına karşı koyabilmek için kapitalistler, özellikle işgününü uzatma ve emeği yoğunlaştırma yoluyla, sömürüyü arttırmak için yapabildikleri herşeyi yaparlar. Ancak, artık-değer oranını yükselten aynı öğeler, özellikle de emek verimliliğindeki büyüme, aynı zamanda kâr oranının düşürücü etki yapar. Artık-değer oranındaki yükselme ve kâr oranındaki düşme, ikisi de kapitalizm altında emek verimliliğinin gelişmesinin, kendisini ortaya koyduğu özel biçimlerdir.

Sonuç, *Manifesto*'da Marks ve Engels'in şöyle tanımladıkları ticari krizlerdir:

> "Yalnızca var olan ürünlerin değil, önceden yaratılmış üretken güçlerin de büyük bölümü belirli aralıklarla yok edilir. Bu krizlerde, tüm önceki çağlarda abes sayılacak bir salgın - aşırı üretim salgını - patlak verir. Toplum birdenbire kendini anlık bir barbarlığa sokulmuş bulur; sanki bir kıtlık, evrensel bir yıkım savaşı, geçim araçları arzının yollarını kesmiş gibi görünür; endüstri ve ticaret yok edilmiş gibidir ve neden? Çünkü çok fazla medeniyet, çok fazla geçim aracı, çok fazla endüstri, çok fazla ticaret vardır. Toplumun emrindeki üretken güçler artık burjuva mülkiyetinin gelişme koşullarını sürdürme eğiliminde değildir, tam tersine üretken güçler bu koşullara göre aşırı güçlendikleri için o koşullar tarafından engellenmektedirler ve bu engellerin üstesinden gelince de, burjuva toplumunun tümüne düzensizlik getirir, burjuva mülkiyetin varlığını tehlikeye sokarlar. Burjuva toplumunun koşulları, kendi yarattığı zenginliği kucaklayamayacak kadar dardır. Ve burjuvazi bu krizleri nasıl atlatır? Bir yandan üretken güçler yığınının zorla yıkımıyla, öte yandan yeni pazarlar ele geçirerek, ve eskilerini daha derin sömürerek. Başka bir deyişle, daha yaygın ve daha yıkıcı krizlerin yolunu döşeyerek ve krizleri önleyecek araçları azaltarak. "

Böylece, kapitalizmin kendini öncekinden daha yaygın çapta yeniden üretme zorunluluğundan (genişletilmiş yeniden üretim) kaynaklanan **aşırı-üretim krizleri** oluşur. Tabii bu, yalnızca, toplumun bu metalara, kapitalistlere kâr sağlayacak fiyatlar ödeyecek satın alma gücü açısından aşırıüretimdir.

Bu bizi, kapitalizmin, krizleri yalnızca olası değil kaçınılmaz kılan temel çelişkisine - üretimin toplumsal karakteriyle üretimin sonuçlarına el koymanın özel biçimi arasındaki çelişkiye getirir.

El konan bu üründeki artık-değerin realize olabilmesi için ürünün satılması gereklidir. Bölüm II tarafından üretilmiş tüketim metalarının başlıca alıcıları, alım güçleri (ücretleri) kârın hem oranını, hem yığımını azamiye çıkarmak için aşağıya itilen, daha da öte, sermayenin organik bileşimi yükselme eğilimi gösterdikçe ulusal gelirden aldıkları pay azaltılan işçilerin ta kendileridir. Üretimin genişlemesi, tüketimin genişlemesinin önünde gider. Sonunda, Bölüm II'nin kapitalistleri, metalarının hepsini, üretimi o günkü düzeyinde sürdürmeyi kurtaran (yani, o günkü üretime bağlanmış değişmez ve değişken sermayenin değerini yeniden üretecek) bir fiyattan satamazlar, Bölüm I'de üretilen üretim araçlarını da, azından Bölüm I'in üretimini sürdürmesini ya da genişletmesini olanaklı kılacak bir fiyattan satın alamazlar. O zaman Bölüm I'deki daralma, o bölümün kapitalistleri ve işçilerinde, Bölüm II'nin ürünlerini alım gücünün azalmasını getirir.

Artık-değer üretimi ve onun dolaşım alanında realize edilmesi, aynı sürecin (yani, değerin yeniden üretiminin), iki bağımsız ama karşılıklı bağımlı evresidir. Dolayısıyla kriz, bu iki çelişik unsurun birliğinin zorla hatırlatılması ve dayatılmasıdır.

Doğu Asya – Dönemsel Aşırı-Üretim Krizi

Hızlı büyümeden iflasa - 1997-1998 Doğu Asya krizinin tanımı budur. Önce, giderek artan bir genişleme dönemi yaşandı. Asya Kaplanları'nda ekonomik büyüme, yıllık olarak %8-10'larda gidiyordu; (Japonya ve Çin hariç) bölge çapındaki endüstriyel üretim, 1996 ortalarından başlayarak birdenbire %5-7'lere düşmekle birlikte, yılda % 10-13'lük bir hızla artagelmişti. O yıl (1996'da) ulusal harcamanın yatırıma giden oranı, Filipinler'de %25'ten Malezya'da %45'e kadar - Batı Avrupa ya da Kuzey Amerika'daki düzeyin iki ya da üç katı - uzanıyordu. 1994 ile 1996 arasında, beş Doğu Asya ülkesinde özel yatırımlar iki katına çıkmıştı.

Kapitalist krizin temel nedeni enflasyon ya da deflasyon değil, metaların düzenli aralıklarla aşırıüretimidir. Enflasyon ya da deflasyon, yaklaşan ya da başlayan bir krizin, nedeni değil, ancak belirtileri olabilir. İhracat endüstrilerinde aşırı kapasite oluşmuştur. Üretim artmayı sürdürürken, talebin doyuma ulaştığını yeterince hesaba katmadaki başarısızlık, paranın değer kaybetmesine ve Asya'nın ticaret hadlerinde keskin değişimlere katkıda bulunmuştur.

Malezya'nın büyümesi 1996 sonunda yavaşladı. Bu, büyük bölümüyle, ihracatın büyümesindeki (1995'te %20.9'dan 1996'da %7.3'e) dikkate değer düşüşü yansıtıyordu.

Güney Kore'de ihracat büyümesi 1996'da hızla düştü ve endüstriyel üretimin büyüme oranları 1995'in yarısına indi. 1994-1995'te, lokomotifliğini Bölüm I'in yaptığı hızlı büyüme, üretim araçlarının aşırı-üretimiyle (ve dolayısıyla her iki Bölüm'de de fazla kapasiteyle) sonuçlandı. Bunun sonucu da, çelik, petrokimyasallar, otomobil ve bilgisayar çipi gibi, hem üretici, hem tüketici malları için iç pazarın ve ihracat pazarlarının mala boğulmasıydı. Ek üretimin çoğu, 100 milyar doları aşan miktarda dış borçlanmayla finanse edilmişti.

Tüm bunlar, Temmuz 1997'de parasal ve mali kriz gelmeden önce olmuştu!

Doğu Asya'nın çoğunda, özellikle iç pazarlarda, üretim, efektif tüketimi geçti - yalnızca kapitalistlere verilen kredilerdeki muazzam genişleme yüzünden değil, aynı zamanda iç pazarın zorunlu darlığının getirdiği sınırlamalar yüzünden.

Ulusal, bölgesel ve bazı metalarda uluslararası düzeylerde mal fazlasının oluşması da kanıtlıyor ki, Doğu Asya krizi, devresel bir aşırı-üretim krizidir.●

Türkiye Komünist Partisi'nin 6. Program Taslağı 1998

DUYURU

Parti üyelerine ve sempatizanlara

1998 yılında toplanan 10. Kongre, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından, değişimin bilimsel çözümlemesinin yapılabilmesi için yeterli zaman geçtiğini ve partinin bilimsel çalışmalarının da bu alanda istenen olgunluğa ulaştığını göz önüne alarak, yeni bir parti programı hazırlanması ve en kısa sürede 10. Kongre'ye sunulması kararını aldı. (10. Kongre, program hazırlanana dek oturumlarına ara verdi.)

[illegible] programı [illegible] daki köklü değişimlerin teorik anlayışının getirdiği yenilikleri ve bunlara ve teorik çalışmaların derinleşmesine bağlı olarak değişen sosyalizm anlayışımızı içermektedir. Bunların yanısıra, toplumumuzun değişen koşulları doğrultusunda, " İleri demokratik istemler - devrimci dönüşümler" bölümü de yenilenmiştir.

Bu arada, devrimci hareket içinden -örgütlü ya da örgütsüz- TKP 6.Program Taslağı'na ilişkin olarak gelecek her çeşit düşünce, öneri ve eleştiriyi teşekkürle karşılayacağımızı ve üzerinde dikkatle duracağımızı belirtmek isteriz.

Yer sorunu nedeniyle, hepsi bu sayımızda yayınlanmayan TKP 6. Program Taslağı'nın 4.bölüme kadarı 466.sayımızda yayınlandı.

İÇİNDEKİLER

4. İLERİ DEMOKRATİK İSTEMLER - DEVRİMCİ DÖNÜŞÜMLER

4.1. Acil demokratik istemler

1. 1982 Anayasası yürürlükten kaldırılmalıdır.

2. Milli Güvenlik Kurulu derhal lağvedilmelidir.

3. Genel Kurmay Başkanlığı, Savunma Bakanlığı'na bağlanmalıdır.

4. Özel Kuvvetler Komutanlığı, Özel Harekat Dairesi, Jitem gibi "terörle mücadele" kuruluşları derhal lağvedilmeli, suça karışmış Özel Timciler yargılanmalıdır.

5. Koruculuk sistemi derhal lağvedilmeli, silahları toplanmalı, suça karışmış korucular yargılanmalıdır.

6. MİT gibi kuruluşlar halkın ve Meclis'in denetimine açılmalıdır.

7. Polisin ve jandarmanın yargı ve ceza kurumlarıyla tüm ilişkisi kesilmeli, polisin sorgu yetkisi kaldırılmalı, bir "Adliye Polisi" kurulmalıdır.

8. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu siyasal iktidarlardan özerkleştirilmelidir.

9. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmalı, DGM'lerde süren davalar olağan mahkemelere aktarılmalıdır.

10. Devlet görevlilerinin seçilmiş yerel

yöneticilere karşı süren üstünlüğüne son verilmelidir.

11. Ordu ve polis dahil tüm kamu çalışanlarına grevli, toplu sözlesmeli sendika hakkı ve dernek kurma, partilere üye olma hakkı tanınmalıdır.

4.2. İşçi sınıfının acil istemleri

Türkiye'de bir yandan devlet-tekel bütünleşmesi, öte yandan finans-kapitalin genel olarak "zor kullanma" eğilimi nedeniyle, ekonomik savaşımların nesnel olarak siyasal nitelik alış süreci hızlanmıştır. Bu durum, işçi sınıfımızın, ekonomik-siyasal savaşım bütünlüğünü daha derinden kavramasında kolaylıklar getirmektedir.

İşçi sınıfımız yoğun bir sömürü ve zorbalık altındadır. Sömürü oranı, ileri kapitalist ülkeler sömürü oranından çok daha yüksektir.

Kapitalizmin işçi sınıfının durumunda "göreceli kötüleşme" yasası Türkiye'de açıklıkla işlemektedir.

Türkiye'de işçi ücretleriyle işgücü değeri arasında büyük bir uçurum vardır. Resmi asgari ücret niteliksiz işgücü değerinden daha düşüktür ve tüm ücretleri geri çekici etki yapmaktadır. Üstelik, resmi asgari ücretin uygulamaya girmediği geniş kesimler vardır. Bu bakımdan, hem genel uygulanması, hem niteliksiz işgücü değerine uygun düzeyde saptanması için asgari ücret önemli bir savaşım odağıdır.

İşçi sınıfımızın iş koşulları da aldığı ücret denli kötüdür. Türkiye, dünyanın en çok iş kazası olan ülkeleri arasındadır.

Sigorta kapsamına giren işçilerin büyük bir bölümü sigortasız, kaçak çalışmaktadır. Onların durumları daha da kötüdür.

Bir de kaçak bile çalışamayan milyonlarca işsiz vardır. İşsizlik hem ücretlerin düşüklüğünde yansımakta, hem o düşük ücretlerin bile işçi sınıfımızın yaşam düzeyini olduğundan daha yüksek göstermesini getirmektedir. Ekonomik- sendikal haklar için savaşmak, işçi sınıfımızın sağlığı, yaşamı, geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu haklar uğruna savaş sınıfın geri kesimlerini savaşa çekmek için de güçlü bir araçtır.

Dünya pazarına bütünlenmiş Türkiye'de de teknolojik gelişme üretimde zorunlu emek zamanını azaltmaktadır. Bunun sonucunda iş saatlerinin kısalması gerekirken, kapitalizmin kâr yasası insanlığın önünde ufuk açan gelişmelerin toplumsal gelişmenin çıkarları doğrultusunda kullanılmasını engelliyor.

Rasyonalizasyon-otomasyon en başta yığınsal işten çıkarmalar anlamına geliyor. İşçi sınıfının yedek ordusu hızla büyürken, işli işçilerin ücretleri düşüyor, fazla mesai azalmadan sürüyor. Sömürü derinleşiyor.

İşçi sınıfı teknolojinin gelişmesine değil, faturanın kendisine ödetilmesine karşı çıkar. 30 saatlik iş haftası, işçi sınıfına sömürüyü ve işsizliği sınırlama, kendi bedensel ve zihinsel gelişmesine zaman ayırma ve pencereden bakan komünizmin önüne koyduğu görevlere daha hızlı hazırlanma açısından engin bir olanak olacaktır.

30 saatlik iş haftası işçi sınıfının gündeminde en önlerde yer alan yakıcı bir savaşım odağıdır.

Komünistler ekonomik-sendikal savaşım hedefi olarak kapitalizmin ve sınıf savaşının ulaştığı gelişkinlik düzeyine uyarlı hedefler gösterirler. İstemlerini burjuvazinin kabul sınırları içinde tutmazlar.

Komünistler, zorba erk yıkılmadan istemlerin kalıcı olarak elde edilemeyeceğini bilirler. Tüm ekonomik-sendikal ve demokratik istemleri devrim hedefine bağlarlar.

Ekonomik savaşımın öneminin giderek arttığı koşullarda işçi hareketinin önündeki acil istemler şunlardır:

1. Tüm ücretli işçiler için en çok altı saatlik işgünü. Tehlikeli ve sağlığa zararlı işlerde işgününün dört ile beş saat arasına düşürülmesi.

2. Tüm ücretli işçilere, haftada 2 günün altına düşmeyen, kesintisiz hafta tatili.

3. Eşit işe eşit ücret.

4. Bugünkü biçimiyle fazla mesainin kaldırılması, zorunlu olduğu durumlarda çifte ücret, gönüllülük ve kısa süre esasına oturtulması.

5. Asgari ücretin, niteliksiz işgücü değerini yansıtması, bunun için iki çocuklu bir ailenin fiziksel ve toplumsal-kültürel tüm gereksinimlerinin dikkate alınması, net olarak ve her yıl toplu sözleşmeler dönemi öncesinde saptanması ve tüm ücret belirlemelerinde ortak taban alınması.

6. İşçilerin tam sağlık ve sosyal sigortası:

a. Ücretli emeğin her türü için,

b. Hastalık, yaralanma, sakatlık, yaşlılık, iş hastalıkları, doğum, dul kalma, yetimlik, işsizlik için,

c. Sigorta bedellerinin tümünün kapitalistler ve devlet tarafından karşılanması.

7. İşverenin yasal yükümlülüğü altında işçiler için meslek eğitimi.

8. Çocukların çalıştırılmasının, 12 yaşından başlayarak, yaşa göre günde 2-5 saat arasında sınırlandırılması, eğitimle işin eşgüdümünün sağlanması ve çocuk sağlığına zararlı iş kollarında tümden yasaklanması.

9. İş ve çalışma yaşamıyla ilgili uyuşmazlıklara bakan tüm yargı ve hakemlik kurullarında işçilerin seçtiği temsilcilerin bu kurulların çoğunluğunu oluşturacak şekilde yer alması.

10. Tüm emekçilere grevli, toplu sözleşmeli tam sendikal haklar tanınması, lokavtın yasaklanması.

Dış ülkelerdeki işçiler

Çoğunluğu Batı Avrupa'da olmak üzere, emperyalist ülkelere ucuz işgücü satmak için gitmiş geniş bir Türkiye'li işçi yığını vardır. Dış göç ulusal farklılıkları törpüleyen, ulusal önyargıları kıran, Türkiye işçisini dünya işçi sınıfına bütünleyen ilerici bir olgudur.

Ancak, Türkiyeli göçmen işçilerin durumundan hem emperyalist ülke burjuvazisi, hem Türkiye burjuvazisi yararlanmaktadır. Türkiyeli göçmen işçiler en düşük ücretlerle ve en kötü koşullarda genellikle niteliksiz ve kötü işlerde çalışmakta, yoğun bir sömürü altında bulunmaktadır.

Emperyalist ülke burjuvazisi bir yandan hem göçmen işçilerin doğrudan sömürüsünden, hem onların rekabetlerinin sonuçları nedeniyle yerli işçilerin artan sömürüsünden büyük bir artı-değer elde etmekte, öte yandan işçi sınıfının bölünmüşlüğünden kendi erkini sürdürmek için yararlanmaktadır. Bu bölünmüşlüğü canlı tutmak için yabancı düşmanlığını körüklemektedir.

Türkiye finans-kapitali açısından Türkiyeli göçmen işçiler önemli bir döviz kaynağı oluştururken, işsizlik vb. sorunları hafifletmeye de yaramaktadır. Bu yüzden, Türkiye finans-kapitali göçmen işçilerin Türkiye'ye dönmesine karşıdır, ama "entegre" olmalarına da karşıdır. Emperyalist ülke işçileri ile Türkiyeli işçiler arasında bölünmüşlük ve düşmanlık onun da işine gelir. O da Türkiyeli işçiler arasında ulusçu fikirlerin yayılması için çalışmaktadır.

İşçi sınıfı "asimilasyon"a karşı değildir. Zora dayalı olmamak koşuluyla entegrasyonu ilerici olarak değerlendirir. İşçi sınıfının "ulusal kültürü","ulusal benliği" korumak gibi bir sorunu yoktur. Onun belgisi demokrasinin uluslararası kültürü, dünya işçi sınıfı hareketinin kültürüdür.

Türkiyeli göçmen işçiler sorununda şu istemler tarihin hareketine ve dünya işçi sınıfın çıkarlarına uygun olarak yükseltilmesi gereken istemlerdir:

1. Göçmen işçilere yerli işçilerle eşit ücret ödenmesi, Avrupa çapında ücret düzeylerinin ve çalışma saatlerinin aynılaştırılması,

2. Göçmen işçilerin gittikleri ülkede üç ay ikamet ettikten sonra, o ülkenin vatandaşlığına geçebilme hakkını kendiliğinden kazanmaları,

3. Bulunduğu ülkenin her türlü siyasal (seçme-seçilme vb.), toplumsal haklarından eşit düzeyde yararlanabilmesi,

4. Göçmen işçilerin sayısı, ülkeye girişçıkışları, serbest dolaşımları, ailelerinin getirtilmesi vb., konularındaki tüm engeller ve kısıtlamaların kaldırılması.

4.3. Gençlik

Gençlik halkımızın geleceğidir. Ülkemiz nüfusunun yarısından çoğu 20 yaşın altındaki gençlerden oluşmaktadır. Gençliğimizin büyük çoğunluğu halk sınıflarından gelmektedir.

İşçi sınıfının üzerindeki ağır sömürü, sınıfın genç kesimleri üzerinde daha katmerlidir. Çocuk emeği sömürüsü yaygındır. Genç işçiler her türlü sendikal haktan yoksun asgari ücret, sigorta, vb. uygulamalarının dışında tutulmaktadır. Çıraklık adı altında, en kötü koşullarda çalışmaktadırlar.

Emperyalizme, faşizme karşı eylemci bir geleneği olan yüksek öğrenim gençliğine, burjuva devletinin gericileşmesi oranında saldırılar artmaktadır.

Gençliğimiz için şu haklar acil önem taşımaktadır:

1. Genç işçilere iş yerinden ücretli izinle eğitim hakkı,

2. Öğrenimle endüstriyel eğitimin kaynaştırılması,

3. Her düzeyde parasız eğitim, yaygın burs uygulaması, gençliğin ihtiyaçlarına yanıt verecek ücretsiz yurt sağlanması,

4. Her isteyene yüksek öğrenim olanağı,

5. Eğitimin gerici içeriğinden arındırılarak toplumsal gelişmenin gerekleri yönünde yeniden örgütlenmesi. Gençliğin eğitimin planlamasına katılımı,

6. Üniversitelere tam özerklik verilmesi, seçimle oluşturulmuş öğrenci temsilciliklerinin öğrenim birimlerinin yönetimine doğrudan katılımı,

7. Temel eğitimin zorunlu ve 11 yıl olması,

8. Gençliğin siyasal yaşama aktif katılımının önündeki engellerin kaldırılması ve seçme yaşının 16'ya, seçilme yaşının 18'e indirilmesi,

9. Gençlik için tüm ülkede yaygın spor ve kültür merkezleri ağının kurulması ve bu merkezlerin gençlerin seçeceği temsilcilerce yönetilmesi, gençlerin toplumsal hayatın tüm alanlarına aktif katılımının sağlanması,

10. Ailesini yitirmiş ya da ailesiyle birlikte yaşamak istemeyen çocuk ve gençlerin tüm gereksinimlerinin devletçe karşılanması, geleceklerinin garanti altına alınması.

4.4. Kadın

Kadınların ezilmeleri, insanın insan tarafından sömürülmesiyle bağlı olduğundan, sömürünün ortadan kaldırılması, sosyalizm, kadınların kurtuluşunun başlangıcı olacaktır. İşçi sınıfının ve kadınların kurtuluşu bu nedenle birbirine bağlanmıştır.

Kadın sorunu yalnızca kadınların değil, erkeklerin de sorunudur. Kadın eşitliğe ve özgürlüğe kavuşmadan erkek de eşit ve özgür olmayacaktır.

Bilimsel teknolojik devrim ile, kadının ekonomik ve toplumsal kurtuluşunun maddi temelleri daha olgunlaşmıştır. Bu dev ilerleme sömürücü sınıfın üretim araçlarının özel mülkiyeti ile birlikte uyguladığı aile biçiminin ve kadına verdiği rolün, siyasal ve toplumsal yaşamdan onları uzak tutuşunun her biçiminin parçalanmasına olanak tanıyor.

Ancak, işbölümü ortadan kalkmadan, burjuva hakkın dar çevreni aşılmadan, yani hak katkıya bağlı olmaktan çıkmadan kadın tam kurtulamaz. Kadının gerçek kurtuluşu komünizmdedir.

***

Türkiye'de kadın toplumun her alanında "ikinci sınıf" vatandaştır. İşinde, evinde, okulunda, yasalar karşısında, her zaman eşitsizlik, haksızlık, ezgiyle karşı karşıyadır.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte Türkiye'de kadının ekonomiye katılımında nicel ve nitel bir gelişme olmuştur. Kurtuluşunun öteki sınıf kardeşleriyle birlikte savaşımdan geçtiğini yaşayarak görmektedir.

Kadınların işçi-emekçi olmaktan kaynaklanan, sınıflı toplumlara özgü sorunları, istemleri vardır. Bu özgül istemler işçi sınıfının istemleriyle çelişmeyen, onlara boyut kazandıran istemlerdir.

***

İleri demokratik halk devrimi kadın sorununun çözümünde önemli bir adım olacaktır:

1. Kadınların yasalar karşısında tam eşitliğinin sağlanması, kadınları aşağılayan boşanma uygulaması, meşru-gayrimeşru çocuk ayrımı, zina yasası vb, kaldırılması, yeni medeni hukukun hak ve görevlerde tam bir kadın erkek eşitliği anlayışı içinde yeniden yazılması,

2. Ekonomik, kültürel, toplumsal, siyasal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliği, fırsat eşitliği sağlanması. Kadınların gece kurslarına, parti, sendika ve dernek toplantı ve çalışmalarına katılmalarını sağlayacak yatılı kreş, yuva ve ilkokullar açılması ve kadının siyasal yaşama aktif katılmasının önündeki engellerin kaldırılması,

3. Ülkenin somut koşulları gözönünde bulundurularak, tüm yönetim, yasama ve yargı organlarında, parti, sendika, meslek örgütü ve derneklerin karar organlarında kadın ve erkeğin eşit oranda yer alması için gerekli çalışma ve eğitimin gerçekleştirilmesi,

4. Ordu dağıtılıp, yeni halk ordusu, halk milisleri kurulurken, kadınların da katılımının sağlanması,

5. Ev işlerinin toplumsallaştırılması için kollektif yemekhaneler, kollektif çamaşırhaneler açılması,

6. Ev işleri ve çocuk bakımı tam anlamıyla toplumsal bir karaktere sahip olana dek, bu işlerin erkek ve kadın tarafından ortak yürütülmesi konusuna gerek yasalarda, gerekse ideolojik eğitimde ağırlık verilmesi,

7. Doğum kontrolü ile hamilelik sürecini kaldırmanın, tüm kadınlara eşit ve parasız bir hizmet olarak sunulması ve bu konularda yaygın eğitim sağlanması,

8. Kadınların kazançlarından kaybetmemek ve bedelsiz ilaç ve tıbbi yardım almak koşuluyla doğumdan önce ve sonra 8'er haftalık süre için işten serbest bırakılmaları,

9. Kadınların çalıştığı bütün kuruluşlarda kreşler kurulması, emziren analara üç saati geçmeyen aralıklarla, yarım saatin altına düşmeyen izin, böyle anaların işgünlerinin 6 saate düşürülmesi,

10. Kadınlar aşağılayan her çeşit işin yasaklanması, ayrıca kadınların çalıştıkları tüm mesleklerin bu açıdan ele alınarak kadını aşağılayan içerikten çıkarılması,

11. Fahişelerin topluma yeniden kazandırılmaları ve üretime katılmaları için özel önlemlerin alınması.

12. Gereksinimi olan kadınların geçici olarak barınacakları koruma evlerinin açılması.

4.5. Küçük üreticiler ve kooperatifler

Kırda ve kentte küçük burjuvazi tarafından kurulan kooperatifler bir yanıyla tekeller karşısında daha iyi ekonomik konum kazanmaya yaramakta, bir yanıyla finans-kapitalin egemen olduğu bir ekonomide tekellerin işine yaramakta, nesnel olarak küçük üretimi tekellerin tabanı yapmaktadır.

Komünistler küçük üreticinin ekonomik örgütlenmelerinin ikili işlevinin bilincinde olarak buralarda devrimci ajitasyon-propaganda yürütürler. Küçük üreticilerin ancak işçi sınıfının öncülüğünde gerçekleşecek anti-tekel devrimle kurtulabileceklerini, somut deneylerle birleştirerek açıklarlar. Onların ve ekonomik örgütlerinin tekellere ve empreyalizme karşı olan ve işçi sınıfının savaşımına ters düşmeyen çıkarlarını desteklerler.

İDHD ile, nesnel olarak kapitalizme yarayan işlevinden soyunacak olan üretim ve tüketim kooperatiflerini devlet düşük

faizli kredi, ucuz tarım girdileri ve makinalar ve istikrarlı bir fiyat politikasıyla teşvik edecek, kooperatifsiz üretici kalmamasını sağlayacaktır. Bunların tekellere ve devlete olan borçlarını silecek, ağır vergi yükünü kaldıracaktır. Küçük üreticilerin mallarının pazarlanması devlet tarafından güvence altına alınacaktır.

4.6. Ulusal sorun

Ulusal baskının, ezilen ulusların varlığı, emek-sermaye çelişkisini bulandırır, gözlerden saklanmasını kolaylaştırır, halklar arasına düşmanlık sokar. Ulusal sorunun demokratik yoldan çözümü, uluslar arasındaki düşmanlıkları ortadan kaldırmanın tek yoludur. Ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkına saygı, toplumun demokratikleşmesi için zorunludur.

Komünistler, her türlü ulusal eşitsizliğin, ulusal baskının, ayrıcalığın düşmanıdırlar. Ezen ulus şövenizmine karşı ezen ulus proletaryasının enternasyonalist eğitimini vazgeçilmez bir görev sayarlar. Her türlü ezilen ulus dar görüşlülüğüne de karşı çıkarlar.

Komünistler ulusal sorunda, yaşanan anda var olmayan sorunları zorlamaz, tarihsel gelişmenin önlerine koyduğu sorunları proletaryanın çıkarları doğrultusunda çözmek için savaşırlar.

Türkiye'de ulusal sorun Kürt sorunudur. Türkiye devleti sınırları içinde Kürt ulusu ezilen ulustur. Türkiye Kürdistan'ı Türkiye'nin iç sömürgesidir.

Ulusal sorunda komünistlerin ilkesi, "ulusların yazgılarını kendilerinin belirlemesi" hakkıdır. Bu hakkın özü, *ayrılma*, ayrı devlet kurma hakkıdır.

Ulusların kendi yazgılarını özgürce çizme hakkını savunmak, ayrılmayı savunmak anlamına gelmez. Ayrılma hakkının öteki yüzü birleşme özgürlüğüdür. Pratikte ayrı devlet kurulmasını destekleme, işçi sınıfının genel çıkarları çerçevesinde belirlenir. Komünistler genel olarak ulusların küçük ulusal devletlere parçalanmasını değil, onların kardeşçe, her türlü ulusal baskıdan kurtulmuş olarak gönüllü birliğinin sağlanmasını isterler.

Komünistler, Kürt sorununda ayrılmayı değil özgür birleşmeyi istiyorlar. Ayrılma özgürlüğünün olmadığı yerde birleşme özgürlüğünden sözedilemeyeceğini biliyorlar.

Kürt komünistlerinin görevi, Kürt ulusunun öteki uluslarla birleşme özgürlüğünü ve tüm ülkelerin işçilerinin birliğini savunmak, ezilen ulus dar görüşlülüğüne ve ulusçuluğa karşı savaşmaktır. Bunlar, proletarya enternasyonalizminin yüklediği görevlerdir.

Kürt sorunu Türkiye devriminde kilit bir sorundur. Düşman ortaktır. Tek seçenek, tek bir devrim hareketinde güçleri birleştirmektir.

Ayrılma hakkı da, birleşme özgürlüğü de, ancak tam demokratik bir ortamda yaşama geçebilir. Türkiye'de finans-kapital erki yıkılmadan Kürt halkı kendi yazgısını özgürce çizemez. Kürt sorununun çözümü, Türkiye'de ileri demokratik halk devriminin zaferinden geçmektedir.

4.7. Alevilik

Alevilik, tarihimizde ezilen yığınların haksızlığa karşı başkaldırı bayrağıdır.

Alevi-Bektaşi yolu özünde insan sevgisidir. Tüm insanlar kardeştir, ortak bir yurt olan dünya tüm insanlığın ortak kullanımı içindir. Bu nedenle din, dil, ırk, renk ayrılıkları yersizdir.

Bir çeşit köylü sosyalizmi olan Alevilik, ülkemizde sosyalizmin dünüdür, Türkiye işçi sınıfının atasıdır.

Aleviliğe yönelik demokratik istemlerimiz:

İşçi, köylü, yoksul insan Sünni de olsa, Alevi de olsa, sınıfsal konumundan ötürü ezilmektedir. Öte yanda, Aleviler bir de inançları yüzünden ezilmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti gerçek laik bir devlet değildir. Sünnilik devlet yapısı içindedir. Tüm camiler, imam hatip okulları ve ilahiyat fakülteleri, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Eğitim Bakanlığı aracılığıyla bu merkezi yapının parçalarıdır.

Laik bir devlet ve toplumsal ilişkiler ağı yaratabilmek için şunlar sağlanmalıdır:

- Cemler ve öteki Alevi inanç ve davranış biçimleri üzerindeki tüm yasaklar, baskı ve tehditler kaldırılmalıdır. Cem ve kültür evleri açılmalıdır.

- Tüm devlet-din ve eğitim-din birliği parçalanmalı, kaldırılmalıdır. Diyanet İşleri kapatılmalı, merkezi hiyerarşi dağıtılmalı, devletin eğitim sistemi içindeki imam hatip okulları ve ilahiyat fakülteleri kapatılmalı, devlet okullarında din dersleri kaldırılmalıdır. İsteyen dinsel çevre, belli koşullara uyarak kendi okullarını açabilmelidir.

- Devletin ne resmi, ne gayrı-resmi dini olmamalı, nüfus kağıdına otomatik olarak "İslam" yazmak gibi uygulamalar kaldırılmalıdır.

- Her çeşit düşüncenin, bu arada dinsel inançların da önündeki yasal engeller kaldırılmalı, dinsel inanç özgürlüğü getirilmelidir. Ancak gerçekten bir laik bir devlette bunun ayrılmaz parçası olarak anti-din ve ateist düşünce özgürlüğü de sağlanmalıdır.

- Dinsel örgütlenmeler, camiler vb., yalnızca inananların mali katkılarıyla yaşamalıdır. Öte yanda, toplanacak bu gönüllü katkılardan vergi de alınmamalıdır. Din görevlileri hizmet verdikleri bölgenin inananları tarafından seçilip göreve getirilmeli ve ücretleri de onlar tarafından karşılanmalıdır.

- Alevilerin cenazelerini kendi törelerine göre kaldırmalarının önündeki tüm baskı ve engeller kaldırılmalıdır.

-Alevi inanç ve geleneklerini aşağılayıcı saldırılar, yalanlar vb. en ağır cezayı gerektiren insanlık suçları sayılmalıdır.

Tüm eğitim ve öğretim sisteminin gerici Sünni yurgudan kurtulması için, tüm kitapların yalanlardan arındırılarak yeniden yazılması için, gerçekten laik ve bilime dayalı bir eğitimin yerleşmesi için savaşım vermeliyiz.

- Aynı baskılar işyerlerinde, özellikle devlet sektöründe, memurlar arasında da yaygındır. Rahat nefes alınabilen tek yer işçilerin arasıdır. Bu baskıların kalkması yolunda mücadele verilmelidir. Toplum çapında *fırsat eşitliği* sağlanmalıdır.

- Alevi toplumunu özüyle, Hacı Bektaş düşüncesiyle uygun bir zeminde geliştirebilecek, danışma nitelikli bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurulda, her biri bir ocağı temsilen gelen 12 Dede, Bektaşiliğin düşünsel kaynaklarını hakkıyla bilen bilim adamları, Alevi özünü dinsel çarpıtmaya boğmadan yaymakta olan ünlü halk ozanları, Hacı Bektaş soyu Çelebilerin başıyla birlikte yer almalıdır. Bu kurul düşünsel ve örgütsel konularda topluma raporlar, öneriler sunmalıdır.

Alevi toplumunun, Türkiye'de karşı karşıya olduğu sorunlarla savaşmak işçi sınıfının temel görevleri arasındadır. Alevilik sorunu, bir din sorunu değil, temel insan hakları ve demokrasi sorunudur.

Ulusal ve dinsel azınlıkların hakları için savaş

Türkiye'de çok sayıda ulusal ve dinsel azınlık süregen baskı altında yaşamaktadır. Zor yoluyla Türkleştirme ve İslamlaştırma-Sünnileştirme bu baskının değişmez yönüdür.

Tüm ulusal ve dinsel azınlıkların kendi kültürlerini, dillerini geliştirme, dinsel inançlarını özgürce sürdürme haklarını, her çeşit azınlık haklarını savunmak komünistlerin görevidir. Sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimi, dinsel ve ulusal azınlıkların haklarını da yaşama geçirecektir.

4.8. Barışçı-bağımsız bir dış siyaset için

Emperyalizmin serüvenci siyasetinin önüne set çekmek, dünya halklarının geleceğini korumak için yürütülen barış savaşımı demokratik, anti-emperyalist, enternasyonalist bir savaşımdır.

Ülkemizde egemen tekelci burjuvaziye karşı savaş, emperyalizme karşı savaşla içiçedir. Devletin baskı araçları emperyalist sistemin bir bütün olarak çıkarlarını savunmaktadır. Bu sistemi oluşturan bağlardan askersel bağa karşı savaş, ülkemizde sistemi yok etmek için verilen ileri demokratik halk devrimi savaşına yığınları hazırlayan genel demokratik bir savaştır. Ülkemizin kasırgalı siyasal ortamında barış savaşımı ile devrim savaşımı arasındaki bağ, ileri kapitalist ülkelerde olduğundan çok daha somuttur.

Yığınların barış istemini devrim hedefiyle bağlamak, kalıcı barışın ancak dünya devriminin utkusuyla sağlanabileceğini göstermek, haklı savaş ayrımını yapmak komünistlerin görevidir.

Bir geçiş kuşağı ülkesi olan Türkiye'de yayılmacı eğilimlerin dünya siyasetlerine egemen olmaya başlaması, barış savaşımının doğru yönlendirilmesinin önemini arttırmaktadır.

Türkiye Komünist Partisi:

1. Burjuvazinin, sosyal-şövenistlerin ve sosyal-pasifistlerin demagojilerini sergiler,

2. İlhaklara karşıdır, ulusların ayrılma hakkı dahil tüm hakların kabulü için çalışır,

3. Gerçek demokratik ve kalıcı barışı devrimlerde arar.

4.9. Çevre sorunları

"Kapitalist üretim teknolojiyi geliştirir ve farklı süreçleri bir toplumsal bütün olarak biraraya getirir ama bunu ancak tüm zenginliklerin asli kaynaklarını-toprağı ve işçiyi kemirerek yapar."

Kapitalizmin üretim anarşisinden, aşırı kâr güdüsünden, eşitsiz gelişmesinden büyüyerek bugün "çevre sorunları" olarak karşımıza çıkan sorunlar, başta işçi sınıfı olmak üzere halkın, tüm canlıların yaşamını tehdit ediyor.

Ozon tabakasının delinmesi, 'sera' etkisi, asit yağmuru gibi tüm insanlığı acil olarak ilgilendiren sorunlar, ekonominin tüm dünya çapında merkezi ve planlı olarak örgütlenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu yakıcı sorunlar, bireyciliğin ve onun türevi ulusçuluğun gericiliğini ortaya sermekte ve insanlığı ya yok olmak ya komünizm seçeneğine getirmektedir.

Durumdan doğrudan etkilenenler sorunların bilincine vardıkça tepki artıyor, çevre sorunları alanında da sınıf savaşımı yükseliyor. Kâr için çevreyi kirleten burjuvazi, bu tepki karşısında bazı göstermelik önlemler almaya çalışırken, cazip bir pazar durumuna getirdiği çevre endüstrisiyle de kârlarına kâr katıyor.

Çevre sorunları bugün Türkiye'de birçok emperyalist ülkeden daha vahim boyuttadır. Denizler, nehirler, göller, toprak fabrika atıkları nedeniyle renk değiştiriyor. Buralarda yaşayan canlıların nesli şimdiden tükenmeye başladı. İçme ve kullanma sularına karışan fabrika atıkları insan sağlığını doğrudan etkiliyor.

Ülkemizde çevre sorunları en başta işçi sınıfının sorunu, önemi giderek artan bir demokratik savaşım odağıdır.

Komünistler çevre sorunlarının çözümünü devrime ertelemezler. Bu sorunların kapitalizm altında kaderinin ya ihmal edilmek, ertelenmek, "çözümlenirken" başka bir şekilde yeniden üretilmek ya da hiç çözümlenmemek olduğunu, kapitalizmin somut pratiği temelinde sergilerler.

Çevre sorunlarının kalıcı çözümüne giden yol, bir yanda işçi sınıfının enternasyonal savaşımıyla, öte yanda işçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın iş ve yaşam koşullarını iyileştirme savaşımıyla doğrudan bağlıdır.

En başta insan sağlığı olmak üzere, işçi sınıfı ve emekçi halkın doğal çevresini koruma savaşımı, komünist partisinin ve sendikal hareketin acil görevlerindendir. Bu çerçevede en acil olarak,

* Enerji sektörü planlamaya tabi ve halkın denetiminde olmalıdır.

* İlke olarak yerel, yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarına yönelinmelidir.

* Su havzaları çevresinde fabrika ya da santral kurulması söz konusu olduğunda, yöre halkının geçim kaynaklarına, doğal, tarihsel ve kültürel değerlere zarar vermemesi güvence altına alınmalıdır.

* Nükleer enerji tesisleri kurulmamalıdır.

* Başta gelen nedeni özel çıkar ve kâr güdüsü olan erozyon ve çölleşmenin önüne geçilmesi için gereken tüm önlemler derhal alınmalıdır.

* Zehirli atık ve geri döndürülemez olumsuz etkiler bırakan madencilik yasaklanmalıdır.

* Çöplerdeki katı atıklar değerlendirilerek yeniden kullanıma sokulmalıdır.

4.10. İleri demokratik anayasa

Devrim sorunu nasıl demokrasi sorunu ise, demokrasi sorunu da başta devrim sorunudur.

Anayasa, devletin ve siyasal yaşamın örgütleniş biçiminin belgesidir. Demokratik anayasa devrimle doğrudan bağlıdır.

Devlet aygıtının örgütlenişinde demokrasi

1. Devlette üstün güç, halkın seçeceği ve her an geri çağırabileceği temsilcilerden oluşan halk meclisinde olacaktır.

2. Yetkin merkezi otorite ve bunun yanında yerel organlara geniş özerklik yaratılacaktır. Bu özerkliği güvence altına alacak maddi kaynak, personel vb. sağlanacaktır.

3. Üst düzeyde devlet görevlileri (yönetim, yargı, eğitim) seçimle göreve gelecekler ve seçmenler bunları her an geri çağırma hakkına sahip olacaklardır.

4. En yüksek devlet memurunun aylığı nitelikli işçinin aylığını geçmeyecektir.

5. Mahkemelerde halk temsilcilerinin yer alması, yargılamada jüri sistemi getirilecektir.

6. Ordu dağıtılıp yeni halk ordusu kurulacaktır. Yeni halk ordusunun halktan soyutlanmaması, halkın dışında bir güç olmaması için önlem alınacaktır.

7. Herkesin silah taşıma hakkını yaşama geçirir biçimde halk milisi örgütlenmesi sağlanacaktır. Silah üretimi ve dağıtımı proletaryanın bilgisi ve denetimi altında olacaktır. Ordu cephaneliklerinin tümü işçi kollektiflerinin bekçiliğine devredilecek, fabrika ve işyerlerindeki işçi kollektifleri tahrip gücü yüksek modern silahlara sahip olacaktır.

8. Devletin tüm üye uluslarının özgürce ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkı tanınacaktır.

9. Resmi dil kavramı kaldırılacak ve herkese kendi dilinde konuşma, yayın ve eğitim hakkı sağlanacaktır.

10. Ülke bütününü ilgilendiren çok önemli kararlarda halk oyuna başvurulacaktır.

11. Devlet işleyişinde açıklık ilkesi güvence altına alınacaktır.

Siyasal sistemin örgütlenişinde demokrasi

1. *Çok partili sistemi kabul.* TKP ileri demokratik halk demokrasisinde ve sosyalizmde çeşitli sınıfların, katmanların ve farklı çıkarların varlığı ve hatta aynı sınıf içinde farklı yanaşımlar olabileceği nedeniyle çok partili sistemi kabul eder.

2. Çok partili sistemin doğal sonucu olarak:

a) Devrim devletinin *demokratik düzenine karşı çıkmayan* tüm partilere serbest çalışma hakkı verilecektir.

b) Her partiye toplumda sağladığı destek oranında basında, televizyonda, radyoda yer sağlanacaktır.

c) Seçimlerde halkın iradesine tam saygı gösterilecektir.

3. Seçim sistemi, tek dereceli seçim, eşit genel oy hakkı (mahpuslar ve silah altındakiler dahil), parti sistemine dayalı nispi temsil, gizli oylama açık sayım ve her an geri çağırma hakkı ilkelerini içerecektir.

4. Devlet dışı toplumsal örgütlenmelerin gelişmesi için somut özendiriciler geliştirilecektir. Örneğin derneklere devlet

yardım edecek, toplantı yeri, yayın olanağı sağlayacaktır.

5. Demokrasi sürekli karar oluşturma demektir. Toplumda her konuda serbest tartışmaya olanak tanımak, azınlık görüşlerin çoğunluk haline gelebilmesinin olanaklarını yaratmak için, belli oranda destek bulmuş her görüşe devlet basımevlerinde görüşlerini basma ve yayma hakkı tanınacaktır.

6. Toplumsal ve siyasal yaşamda açıklık ilkesi güvence altına alınacaktır.

7. Kişi ve konut dokunulmazlığı, özel yaşamın özelliği güvence altına alınacaktır.

8. Düşünce ve inanç suçu kavramı kaldırılacak, düşünce, söz, basın, toplanma özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlükler güvence altına alınacaktır.

9. Ölüm cezası ve insan onuruyla bağdaşmayan tüm cezalar kaldırılacak, işkence en ağır biçimde cezalandırılacaktır.

10. Ülke içinde ve dışına gezi ve yerleşme özgürlüğü güvence altına alınacaktır.

11. Kişisel ve kurumsal dinsel inanç ve ibadet özgürlüğü, devletin laikliği güvence altına alınacaktır. Devrim devleti dinsel kurum ve derneklere, camilere hiçbir parasal, maddi yardım yapmayacaktır. Bu kurumlar gelirlerini kendi sorunları olarak çözümleyeceklerdir.

12. Halkın egemenliğini yokeden ya da sınırlayan tüm uluslararası antlaşmalar yırtılacak, bu nitelikteki örgütlenmelerden çıkılacaktır.

13. Devrimden sonra işçi sınıfının ve halkın yararına imzalanacak antlaşmaların, girilecek örgütlenmelerin halkın oyuna sunularak bağlayıcılık kazanması ve belirli aralarla yeniden halk oyuna sunulması, dolayısıyla "gizli" anlaşmaların olmaması sağlanacaktır.

4.11. Genel ekonomik önlemler

1. Yerli ve yabancı bankalar devletleştirilecektir.

2. Tüm yerli ve yabancı tekeller bir sıra içinde devletleştirilecektir.

3. Sigortacılık, toptan ticaret, dış ticaret, madenler ve maden çıkarma endüstrisi, enerji üretim endüstrisi devletleştirilecektir.

4. Tüm haberleşme ve ulaşım devletin elinde adım adım merkezileştirilecektir.

5. Tüm topraklar üzerinde özel mülkiyet kaldırılacak, büyük kapitalist çiftlikler devletçe işletilecek, geri kalan topraklar isteyen tarım emekçisine ve tarım kolektiflerine gereksinimi oranında kullanım hakkıyla dağıtılacaktır.

6. Sendikalara, işçi komitelerine işletmelerin tüm çalışanlarını denetleme yetkisi verilecektir.

7. Sendikaların, ekonominin örgütlenmesi ve denetimindeki yetki ve sorumluluklarını giderek artması güvence altına alınacaktır.

8. Önceden belirlenen bir plan içinde devletin elindeki ekonomik işletme ve makinalar arttırılacak ve işlenmeyen topraklar üretime açılacaktır.

9. Yükseldikçe artan oranda gelir vergisi getirilecektir.

10. Miras hakkı sınırlandırılacaktır.

11. Sağlığı elverişsizler ve emekliler dışında herkes için çalışma zorunluluğu konacaktır.

12. Ticaret gizliliği kaldırılacaktır.

13. Çek ve kredi kartıyla ödeme yaygınlaştırılacak, özellikle varlıklılar için yasal zorunluluk durumuna getirilecektir.

14. Devrim devletinin demokratik düzenine başkaldıranların tüm mallarına elkonacaktır.

15. Küçük üreticinin kooperatifleşmesi, özellikle üretim kooperatifleri kurması özendirilecek, küçük üreticiye en uygun koşullarda kredi olanakları hızlı ve yaygın biçimde sağlanacaktır.

16. Önceden belirlenen bir plan içinde tarım ile yapım endüstrisi entegre edilecektir.

4.12. Demokrasi savaşımının ve ileri demokratik halk devrimi programının mantığı

Komünist partisi, demokratik savaşımı devrim savaşımına bağımlı kılar, demokratik hedefleri devrim hedefini akılda tutarak öne sürer.

Siyasal demokrasinin *tüm* önemli istemlerinin kapitalizm altında kaderi uygulanmamak ya da eksik uygulanmaktır. Komünistler bu gerçekten kalkarak demokratik istemleri kapitalist düzenin verebileceği düzey ile sınırlamak yerine bu gerçeği, demokrasi savaşımını devrim hedefine *bağımlı kılmanın* somut tabanı olarak görürler. Demokratik istemleri reformcu değil devrimci biçimde, *burjuva legalitesinin sınırlarını yıkıcı biçimde* öne sürerler. Böylece, yığınları hedefi burjuvaziyi alaşağı edip mülksüzleştirmek olan savaşa gitgide daha kararlı ve geniş olarak çekerler. İDHD'nin sonucunda gereken program İDHD'nin devrimci demokratik dönüşümleridir. Bu program ekonomik-toplumsal-siyasal açılardan ana düşmanın belini kırmada ilk adım, halk sınıflarının devrimci birliğini kurma ve korumada en geniş çerçeve ve sosyalizme ilerlemede dev bir sıçramadır. Siyasal devrim iktidar sorunudur, toplumsal devrim-sosyalizm ise uzun ve tedriçi bir süreçtir.

Toplumsal devrimin uzun bir süreç olmasının nedeni, üretim araçları üzerinden özel mülkiyetin bir hamlede kaldırılamamasıdır. Bunu yapabilmek için, üretici güçleri, ortak mülkiyeti olanaklı kılan bir düzeye çıkarmak gerekir ki, bu zaman işidir. Proleter devrimi toplumu yavaş bir süreçle değiştirecek ve özel mülkiyeti, ortak mülkiyete olanak veren üretim güçleri geliştiği oranda ortadan kaldıracaktır.

Proletarya hegemonyasında gerçekleşecek İDHD en başta demokratik bir anayasayı, demokratik devleti ve böylelikle *dolaylı* yoldan proletaryanın siyasal egemenliğini getirecek, toplumu demokratikleştirecektir.

Demokrasi ise, üretim güçlerinin gelişme düzeyinin elverdiği ölçüde giderek genişleyen biçimde özel mülkiyeti kaldıran, emekçilerin yaşam ve çalışma araçlarını sağlama alan önlemleri uygulamaya koymanın aracı olarak kullanılmazsa, işçi sınıfının bir işine yaramaz.

Doğal olarak programdaki önlemlerin tümü bir anda uygulanamaz. Ancak her zaman biri ötekine yolu açacaktır. Özel mülkiyete ilk saldırı ardından proletarya daha ileri gitmek, tüm sermayeyi, tüm üretimi ve değişimi, tüm ulaşımı devletin elinde giderek daha fazla yoğunlaştırmak durumunda olacaktır. Bu önlemler adım adım, üretici güçlerin gelişmesi oranında gerçekleştirilecektir.

Böylece, proletarya siyasal üstünlüğünü kullanarak sermayeyi burjuvaziden derece derece söküp alacak, tüm üretim araçlarını devletin elinde merkezileştirecek ve üretim güçlerini en hızlı biçimde geliştirecektir. Bu nedenle bu önlemler, ekonomik olarak yetersiz gibi görünen, fakat kavganın gelişimi içinde eski toplum düzenine yeni saldırılar gerektiren, üretim biçimini tümüyle devrimcileştirmede kaçınılmayacak önlemlerdir.

5. SOSYALİZM ve KOMÜNİZM

Üretken güçler her zaman en önemli dinamiktir. Üretim ilişkileri ancak, onların maddi temeli olan üretken güçlerle birlikte bir anlam taşırlar. Böyle olduğu için de, üretken güçler özünde üretim ilişkisi demektir.

Komünist sosyo-ekonomik formasyon, sosyalizm ve komünizm olarak alt ve üst aşamalara ayrılır. Komünizmin alt ve üst aşamalarını belirleyen temel farklılık, üretken güçlerdeki farklılıktır. Komünist üretim biçiminde neden sosyalizm diye bir alt aşamaya gerek olduğu sorusunun yanıtı da burada yatar.

5.1. Komünizmin Alt Aşaması: Sosyalizm

Komünizmin iki aşaması, üretken güçlerin çok yüksek bir gelişmesi temelinde, asıl olarak, toplumdaki üretken güçlerin ve dolayısıyla üretim örgütlenmesinin karakteriyle, üreticilerin gelişme düzeyiyle ve bunların sonucu olarak, bireysel tüketim araçlarının dağıtım biçimiyle birbirinden ayrılır.

Kapitalizmin varabileceği en yüksek aşamada da komünizmin üst aşamasını sağlayacak üretim güçlerine dünya çapında varılamaz. (Çünkü insan emeğini tümüyle dışlayan bir üretimde sömürü ortadan kalkar.) Bunu yaratacak bir ara dönüşüm aşaması, sosyalizm aşaması gerekir.

Sosyalizm özünde, "kendi temelleri üzerinde değil, kapitalizmden çıktığı biçimiyle," kapitalizmden devraldığı üretken güçler temelinde işleyen komünizmdir. Bu durum sosyalizme kapitalizmden ekonomik, moral ve entellektüel bir dizi kalıntı ve zaaf taşır.

Sosyalizm Sınıfsız Toplumdur

Komünist toplumun alt aşaması olan sosyalist toplum da sınıfsız bir toplumdur.

Sınıflar, sömürü ilişkisi içinde vardır. Sömürünün olmadığı yerde sınıflar da olmaz. Sosyalizmde sömürü yoktur, sınıflar da yoktur. Sömürünün ve onu yaratan özel mülkiyetin ortadan kalkışı, üretken güçlerde bunu yaratabilecek bir gelişmeyle, o büyük toplumsal ilerleyişle bağlanmadan ele alınırsa, bir kararla özel mülkiyet ve sömürü "kaldırılabilir." Ancak, zamanı gelmediği için kalkmazlar, yeni biçimler ve görüntüler altında varlıklarını sürdürürler.

Kapitalizmin temel üretim ilişkisi, ücretli emek üstüne kurulu sömürü ilişkisidir. Kapitalizm, emekçinin üretim araçlarından ayrılmasıyla karakterize olur. Kapitalizm, üretim araçlarının sahipliğinin hukuksal biçimleri açısından, teknolojik devrimlere bağlı olarak birbiri ardına dizi dönüşümler geçirebilir, emek sürecinin örgütlenmesinde devrimler görebilir. Bunların sonucunda tüm meslek ve dolayısıyla eğitim sistemi ve emekçilerin emek pazarıyla ilişkileri değişebilir. Tüm bu değişimler, temel üretim ilişkisinin, yani kapitalist ücret işçiliğinin, tarih içindeki gelişmesinden başka birşey değildir.

Sosyalizm ise, "üretim araçlarının ortak kullanımına" dayalı bir toplumdur. Komünizmle arasındaki temel fark, üretken güçlerin henüz kapitalizmden devralınanlar olmasıdır. Dolayısıyla, üretim, "herkese gereksinimi kadar" ilkesini yaşama geçirebilecek düzeyde değildir ve bu nedenle "hak" kavramı, "verdiğin kadarını alma" ilkesi geçerlidir. Herkesin ancak topluma verdiği kadar almaya hakkı vardır. Ve ancak o kadarına (daha fazlasına değil) hakkı olacağı için de, bu kısıtlayıcı bir haktır. Hak, katkıya bağlanmıştır. Bu kısıtlamanın aşılması emek üretkenliğinin yükselmesine, dolayısıyla üretimin daha az zamanda daha iyi ve daha çok yapılmasına bağlıdır. Dolayısıyla, hak ve hukuk sosyalizmde de işçinin üretim araçlarıyla ve emeğinin sonuçlarıyla ilişkisini düzenlemektedir. Ancak o da sınıfsız bir toplumdur.

Sosyalizmde **para da yoktur**, kişinin harcadığı emeği gösteren bir sertifika vardır. Bu sertifika para değildir çünkü dolaşıma girmez, alınıp satılmaz.

Sınıflar sosyalizm aşamasında kalkar ve olgun sosyalizm sınıfsız bir toplumdur ama bu bir anlamda *nominal* bir sınıfsızlıktır. Sınıfların yalnızca üretim araçları karşısında eşitlenmesidir. Ancak bu eşitlenme henüz büyük ölçüde kapitalizmden devralınan üretken güçler temelindedir. (Unutmayalım ki, insan en önemli üretken güçtür.) Dolayısıyla, *işbölümü*, emeğin içeriğindeki farklılıklar, kafa/kol emeği çelişkisi ve nitelik farkları ve çeşitli toplumsal katmanlar (örneğin bürokrasi ve aydınlar) hala sürmektedir. Tüm bu eşitsizliklerin yok olması anlamında, türdeş topluma ancak komünizm aşamasında varılacaktır.

Sosyalist toplum sınıfsız toplumdur ama henüz **türdeş olmayan**, eşitsizliğin tümüyle ortadan kalktığı bir toplum değildir. Sosyalizm, maddi temelleri ortadan kalktığı ölçüde, her türlü eşitsizliğin yok olma sürecinde olduğu bir toplumdur.

Tarihsel olarak işbölümünün, artıkürünün ve üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin belirmesiyle ortaya çıkan sınıfların tanımında mülkiyet çok önemli bir yer tutar. Ama kendi başına bir ölçüt değil, bir türevdir. Tek başına ele alındığında mülkiyet hukuksal bir sorundur ve bir yasa ile kaldırılabilir ya da kurulabilir. Öyleyse, üretim aracı sahipliğini toplumsal işbölümünden kopararak sınıfı anlayamayız. Tarihsel olarak ve her yaşanan an sınıfı durmaksızın üreten toplumsal işbölümüdür.

İşbölümü yok olmadan kır ve kent arasındaki çelişki, en önemlisi kafa ve kol emeği arasındaki çelişki yok olmaz, devlet ve bürokrasisi ortadan kalkmaz, türdeş topluma varılamaz.

Sosyalizm meta üretimi olmayan toplumdur

En ileri kapitalist ülkede bile sosyalizme geçiş, belli bir dönüşüm gerektirir. Bu dönüşüm döneminin bir yana bırakacak olursak, sosyalizmde meta üretimi yoktur. Bu sosyalist aşamada emekçi, emeği karşılığında para şeklinde bir ücret değil, şu kadar iş yaptığını gösteren bir kupon alacak ve bu kuponla stoklardan çalışmasına eşit miktarda tüketim maddeleri çekecektir. Dolayısıyla, sosyalist toplumda meta, değer, para ve fiyat ve ücret olmayacaktır. Çünkü, "üretim araçlarının toplumsal mülkiyet altına alınması ile meta üretimi son bulur."

Meta, herşeyden önce, toplumsal işbölümünün varlığını ve bunun sonucu olarak da ekonomik süreçlerin bilinçli bir düzenleyicisinin yokluğunu varsayar. Bir maddenin meta olabilmesi için, süregen toplumsal ilişkiler ortamı zorunlu değildir ama geçici durumların hiç birinde de meta evrensel bir biçim durumunu alamaz. Meta ancak rastlantısal değil sürekli bir toplumsal bağlantı koşullarında evrensel bir kategori olabilir.

Değer, düzenli meta üretimi koşullarında, değişim aracılığıyla sürekli bir anarşik bağlantı koşullarında ortaya çıkar. Değer yasası, anarşik meta üretimi sistemi içindeki denge yasasından başka bir şey değildir.

İşgücünün serbestçe alınıp satılması üzerine kurulu bir sistemin parçası olan meta, sosyalizmde var olamaz.

Ücretler içi boş, hayali bir nicelik haline gelir. Toplumsallaşmış üretimde ücretli emek yoktur. Ücretli emek olmadığı için de kapitaliste satılan iş gücünün fiyatı olarak ücretler de yok olur. Sosyalizmde "işçi," ücret değil, toplumsal pay alır.

Aynı şekilde **kâr** ve **artık değer** kategorileri de yok olur.

Marks'ın ekonomik teorisinin komünist topluma ilişkin sonuçları arasında en önemlisi ama en az bilincine varılanı, meta üretiminin, ürünün meta biçiminin, **komünist toplumun her iki aşamasında da** yokluğudur.

Devrimin daha başından para önemini yitirmeye başlar. Tüm devletleştirilmiş işletmeler, aynen bir büyük işletmenin alt bölümlerinde olduğu gibi, ortak bir sayım merkezine sahip olacak ve karşılıklı alış ve satışlarda paraya ihtiyaç duymayacaktır. Derece derece parasız bir muhasebe sistemi oturacaktır.

Paralı sisteme en büyük darbe işdefterlerinin kullanıma girmesi ve işçilerin ayni ödenmeye başlamaları ile vurulacaktır. İşdefterine sahibinin ne kadar iş yaptığı kaydedilecek ve bu devletin ona ne kadar borçlu olduğunu gösterecektir. Defterdeki girişlere göre işçi ambardan mal alacaktır. Bu yönteme geçilebilmesi için, devletin, sosyalist toplumun tüm çalışan üyelerinin ihtiyacını karşılayacak düzeyde tüketim maddeleri üretebilmesi gerekir.

(Devamı gelecek sayımızda yer alacak)

sayıların dili

TÜRKİYE'NİN İHRACATI (MİLYON DOLAR)

	1991	% share	1992	% share	1993	% share	1994	% share
I. OECD ÜLKELERİ	8.855,8	65,1	9.348,0	63,5	9.067,2	59,1	10,740.3	59.3
A. AT ÜLKELERİ	7.041,8	51,8	7.602	51,7	7.288,4	47,5	8,269.2	45.7
Fransa	688,7	5,1	809,3	5,5	771,3	5,0	851.2	4.7
Belçika-Lüksemburg	287,4	2,1	290,0	2,0	293,9	1,9	371.0	2.0
Hollanda	474,9	3,5	499,8	3,4	517,0	3,4	621.0	3.4
Almanya	3.412,9	25,1	3.660,4	24,9	3.654,4	23,8	3,934.3	21.7
İtalya	971,6	7,1	942,7	6,4	750,1	4,9	1,033.6	5.7
İngiltere	676,0	5,0	797,2	5,4	835,1	5,4	888.9	4.9
İrlanda	19,1	0,1	23,6	0,2	22,7	0,1	32.8	0.2
Danimarka	87,1	0,6	92,5	0,6	84,4	0,5	91.6	0.5
Yunanistan	143,7	1,1	145,7	1,0	118,2	0,8	168.9	0.9
Portekiz	42,5	0,3	42,1	0,3	45,2	0,3	44.0	0.2
İspanya	238,0	1,8	299,4	2,0	196,2	1,3	231.9	1.3
B. EFTA ÜLKELERİ	591,1	4,3	633,1	4,3	557,9	3,6	643.1	3.6
İsviçre	246,3	1,8	222,8	1,5	215,9	1,4	238.9	1.3
Avusturya	213,0	1,6	230,2	1,6	226,6	1,5	249.0	1.4
Ötekiler	131,7	1,0	180,1	1,2	115,3	0,8	155.2	0.9
C. ÖTEKİ OECD ÜLKELERİ	1.222,9	9,0	1.112,2	7,6	1.220,9	8,0	1,828.1	10.1
A.B.D	912,9	6,7	865,0	5,9	985,7	6,4	1,520.1	8.4
Japonya	226,0	1,7	162,5	1,1	158,5	1,0	186.5	1.0
Ötekiler	84,0	0,6	84,7	0,6	76,8	0,5	121.5	0.7
II. İSLAM ÜLKELERİ	2.729,5	20,1	2.783,6	18,9	2.805,1	18,3	3,051.6	16.9
İran	486,9	3,6	455,3	3,1	289,7	1,9	249.8	1.4
Irak	122,4	0,9	212,1	1,4	160,1	1,0	141.0	0.8
Suudi Arabis.	484,5	3,6	486,0	3,3	652,4	4,3	609.4	3.4
Küveyt	16,4	0,1	66,0	0,4	103,7	0,7	128.3	0.7
T.R.N.C.	131,7	1,0	148,8	1,0	153,6	1,0	130.2	0.7
Libya	237,5	1,7	107,6	0,7	246,3	1,6	179.4	1.0
Mısır	168,5	1,2	48,5	0,3	191,3	1,2	194.5	1.1
Cezayir	205,9	1,5	246,5	1,7	82,2	0,5	237.6	1.3
Tunus	53,7	0,4	173,5	1,2	55,6	0,4	74.3	0.4
Ötekiler	822,1	6,0	839,4	5,7	870,4	5,7	1,107.1	6.1
III. ÖTEKİ AVRUPA ÜLKELERİ	1.151,9	8,5	646,2	4,4	764,9	5,0	892.9	4.9
Eski Yugoslavya	83,4	0,6	67,0	0,5	-	-	-	-
Eski S.S.C.B.	610,6	4,5	0,0	0,0	-	-	-	-
Eski Çekoslavak.	64,1	0,5	52,3	0,4	-	-	-	-
Polonya	141,3	1,0	186,3	1,3	234,8	1,5	249.5	1.4
Macaristan	34,6	0,3	27,0	0,2	37,5	0,2	58.3	0.3
Romanya	105,1	0,8	173,1	1,2	151,7	1,0	175.3	1.0
Bulgaristan	76,1	0,6	72,2	0,5	86,2	0,6	133.7	0.7
Arnavutluk	21,3	0,2	20,7	0,1	38,0	0,2	59.3	0.3
Çek Cumhuri.	-	-	-	-	74,2	0,5	62.2	0.3
Ötekiler	15,3	0,1	47,6	0,3	141,1	0,9	154.7	0.9
IV. BAĞIMSIZ DEVLET. TOP.	-	-	684,2	4,7	1.034,5	6,7	1,412.2	7.8
Rusya Federasyonu	-	-	441,9	3,0	498,8	3,3	820.3	4.5
Ukrayna	-	-	35,8	0,2	39,5	0,3	76.3	0.4
Öteki Türk Cumhu.	-	-	110,1	0,7	241,8	1,6	444.2	2.5
Öteki	-	-	77,7	0,5	80,4	0,5	71.5	0.4
V. ÖTEKİ ÜLKELER	856,4	6,3	1.257,4	8,5	1.673,4	10,9	2,009.7	11.1
Hindistan	47,4	0,3	42,2	0,3	31,8	0,2	78.2	0.4
Çin Halk Cumhu.	20,4	0,2	146,7	1,0	511,9	3,3	354.8	2.0
Kore Cumhuriyeti	315,8	2,3	190,9	1,3	91,4	0,6	93.7	0.5
Hongkong	29,5	0,2	47,9	0,3	117,7	0,8	236.5	1.3
Ötekiler	443,2	3,3	829,8	5,6	925,4	6,0	1,246.5	6.9
TOPLAM	**13.593,5**	**100,0**	**14.714,7**	**100,0**	**15.345,1**	**100,0**	**18,106,1**	**100,0**

DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIM PERMİLERİ (ÜLKELER İTİBARİYLE)

(MİLYON DOLAR)

	1993		1994		1995*	
	Permi Sayisi	Sermaye Miktari	Permi Sayisi	Sermaye Miktarı	Permi Sayisi	Sermaye Miktari
I. OECD Ülkeleri	774	2.042.8	745	1,373.3	93	343.6
A. AT Ülkeleri	546	1176.4	568	970.6	71	139.4
Almanya	205	158.4	210	223.5	28	16.7
Belçika-Lüksemb.	11	33.1	22	61.3	0	2.0
Danimarka	13	5.2	12	8.6	0	0.0
Fransa	82	225.6	94	256.3	8	54.4
Hollanda	75	211.6	75	196.0	14	38.7
İngiltere	68	114.7	60	51.4	7	5.3
İrlanda	3	0.9	6	4.9	0	0.5
İtalya	73	419.3	77	164.0	10	21.5
Yunanistan	10	3.0	5	1.1	2	0.3
İspanya	6	4.7	7	3.4	2	0.1
Portekiz	0	0.0	0	0.1	0	0.0
B. Öteki OECD Ülkeleri	228	866.4	177	402.7	22	204.2
A.B.D.	100	399.7	79	157.3	2	20.4
Japonya	10	237.1	16	125.9	4	151.3
İsviçre	65	141.9	46	54.3	8	10.7
Avusturya	23	5.6	17	3.6	3	0.3
Ötekiler	30	82.2	19	61.6	5	21.3
II. İslam Ülkeleri	108	78.7	101	45.3	33	13.0
A. Orta Doğu	105	74.3	88	41.6	27	12.6
İran	21	5.8	20	4.0	6	1.0
Irak	9	1.8	17	2.8	5	0.8
Suudi Arabistan	21	15.1	13	8.4	4	0.3
Kuveyt	3	0.5	3	0.7	0	0.6
Lübnan	7	2.3	4	1.0	3	0.7
Suriye	9	2.7	11	1.7	2	0.1
Ürdün	3	0.2	3	0.6	0	0.0
Bahreyn	5	25.9	5	12.0	1	6.0
Katar	1	8.4	1	3.8	0	0.0
T.R.N.C.	13	5.7	3	5.2	2	2.0
IDP	7	1.2	6	0.8	4	1.2
Arap Emirli.	2	3.4	1	0.3	0	0.0
Yemen	0	0.0	1	0.2	0	0.0
B.Kuzey Afrika	0	3.8	4	0.5	3	0.3
Libya	0	2.5	0	0.0	2	0.1
Mısır	0	1.3	4	0.5	1	0.1
Tunus	0	0.0	0	0.0	0	0.0
C. Ötekiler	3	0.6	9	3.2	3	0.2
III. Öteki Ülkeler	238	149.9	243	66.0	43	4.0
TOPLAM	**1120**	**2.271.3**	**1089**	**1,484.7**	**169**	**360.5**

(*) Şubat sonu itibariyle.

GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA (GNP)

Yıllar	Cari Fiyatlarla GNP (Mil. TL)	Büyüme Oranı (%)	Sabit Fiyatlarla GNP (Mil. TL)	Büyüme Oranı (%)
1987	75 019 388.0	-	75 019 388.0	-
1988	129 175 103.7	72.2	76 108 142.6	1.5
1989	230 369 937.1	78.3	77 347 305.1	1.6
1990	397 177 547.4	72.4	84 591 716.9	9.4
1991	634 431 097.0	59.7	84 892 463.8	0.4
1992	1 103 843 422.9	74.0	90 344 423.9	6.4
1993	1 908 704 716.9	72.9	96 984 566.9	7.3

- VIII -

1931-1940 DÖNEMİ PARTİ ÇALIŞMALARI

NAZIM ÇELİK

TKP için bu dönemin nisbi durgunluk yılları olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaların momenti geriye kaymıştır. Bu dönemde, dünyaya baktığımızda genelde devrim dalgası durulmuş, Avrupa'da faşizm yükselmiştir. 1930'ların ortalarından itibaren Komintern, faşizme karşı geniş cephe taktikleri uygulamıştır. Sovyetler Birliği, "tek ülkede sosyalizm" politikası doğrultusunda bütün gücünü sanayi kesim üzerinde yoğunlaştırmıştır. Türkiye'de göreceli bir istikrar durumu vardır. Türkiye ekonomisi, dünya iktisadi bunalımından da yararlanarak belli bir gelişme sürecine girmiştir. Bu koşulların, illegal çalışma yürüten bir partinin çalışmalarında belli bir durgunluğa yol açması doğaldır.

1931 yılında TKP'nin 3. Kongresi toplanıyor. Fakat bu kongrenin kararları konusunda fazla bilgi yok. Yalnızca Bulgar tarihçi Şişmanof, *Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketi* (Bulgaristan baskısı, 1965) adlı kitabında, bu kongreden sonra partide "oportünistlere, solcu sekterlere, parti saflarına sokulan burjuva ve polis ajanlarına, fraksiyonerlerin yıkıcı faaliyetlerine karşı çetin bir savaş yürütüldü" diye yazıyor. Şişmanof'ta bunların kimler olduğu hakkında bilgi yok.

O dönemde, Sovyetler Birliği'nde parti içinde başlatılan temizliklere ve partileri "Bolşevikleştirme" programına paralel olarak, TKP içinde de bir takım tasfiyelere ve muhalif seslerin bastırılmasına gidilmiş olması olasıdır.

1930'lu yıllarda Şefik Hüsnü yurtdışındadır. Komüntern'de görevlidir. 1933 yılında Nazilerin düzenlediği Reischtag yangını provakasyonu sırasında Dimitrof ile birlikte tutuklanmıştır. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte yurda dönmüş ve çalışmaları yeniden, faşizme karşı geniş cephe taktiği çerçevesinde canlandırmaya girişmiştir.

Aşağıdaki yazı *Kızıl İstanbul* gazetesinin 20.4.1931 tarihli sayısında yayınlanmıştır. O dönemde TKP'nin, burjuvazinin seçim oyununu nasıl değerlendirdiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu yazıda burjuvazinin demokrasi oyununun önemli parçası olan seçimlerin içyüzü teşhir ediliyor. O günün "*İntihabat (seçimler) ve Emekçiler*" başlıklı yazısında şöyle deniyordu: (Parentez içindeki kelimeler, metnin bugünkü dilde daha kolay anlaşılması için *İşçinin Sesi* tarafından eklenmiştir):

> "Yeni intihabat (seçimler) yapılmasına karar verildi. Bunun sebebini iktisadi buhranda ve seri bir tarzda sermaye terakkümünü (birikimini) temin için Halk Fırkası'nın (CHP) ve hükümetinin bugüne kadar takip ettiği mali siyasetin doğurduğu neticelerde aramak lazımdır.
>
> "İktisadi buhran Halk Fırkası'nın içtimai (sosyal) temelini çok daralttı ve onu zaafa uğrattı. Bir kısım burjuva tabakaları bile ondan uzaklaştı. Buhran ve fırkanın iktisadi siyaseti köy ve şehir orta tabakalarını, fakir ve yoksul kitleyi süratle harabeye (yıkım), yoksulluk ve açlığa sürükledi. Amele sınıfı, imansız soygun ve işsizliğin ağır yükü altında ezilmiştir. Yarı derebey büyük arazi sahipleriyle, eski büyük ticaret burjuvazisinin ve inkılabın zedelediği diğer anasırın (unsurların) muhalefeti faal şekiller almıştır. Bizzat Halk Fırkası'nın içinde muhalefet ve tefrika (ayrılık) örtülüp gizlenemeyecek şekiller aldı. Emekçi kitlelerin hoşnutsuzlukları yer yer faal muhalefete dönüştü. İktisadi buhran temelinde bir buhran başgöstermiştir.
>
> "Halk Fırkası kendisinden uzaklaşmış burjuvazinin bir kısım tabakalarını temin ederek, kendisine çekmek ve saflarını murabahacı (faizci) ticaret sermayesi, büyük toprak sahipleri ve genç burjuva münevverleriyle (aydınlarıyla) takviye ederek, faşist usülleri şiddetlendirmek ve açık diktatörlüğe geçmek mecburiyetindedir. Buhranın mucip olduğu (neden olduğu) zararları emekçilere yüklemek ve soygunu idame (devam) ettirmek ve teşdit (şiddetlendirmek) Halk Fırkası'nın tahakkuk ettirmeye (gerçekleştirmeye) mecbur olduğu meselelerdir. Ecnebi (yabancı) sermayesinin ehemmiyetli (önemli) bir derecede celbi (getirtilmesi) kabil (olanaklı) olmamıştır. Murahabacı ticaret sermayesinin ve hammaddeler yetiştirdiği nisbette (oranda) sanayi sermayesinin köylerin emekçi kitlesinin müstemleke (sömürge) soygunu büyümektedir.
>
> "Amele sınıfının istismarını (sömürüsünü) tezyit (arttırmak) Türkiye burjuvazisi için hayati bir zarurettir. Şehir ve köy emekçi kitlelerinin hoşnutsuzluklarını kuvvetli bir yumrukla ve kanlı kamçı altında onları inkıyat (boyunduruk) altında tutmak Türk burjuvazisi için her zamandan ziyade bir zaruret halini almaktadır. Türk burjuvazisinin tazyik (baskı) ve tethişi (terörü) keskinleştirmesinin münhasıran (özellikle) emekçi halka karşı kullanmak üzere "cumhuriyeti koruma" kanunları çıkarmasının, açık faşist diktatörlüğe geçişinin sebeplerini burada aramak lazımdır.
>
> "Münhasıran amele, köylü ve şehirlerin emekçi ve yoksul kitleleri aleyhine tevcih edilen (yönlendirilen) bu faşist diktatora, şimdiden ecnebi sermayesi önünde boyun eğmek ve bir emperyalist guruba sarahaten (açıkça) iltihak eylemek (katılmak)şeklinde tebarüz eden (ortaya çıkan) teslimiyet ve memleketin siyasi-iktisadi istiklaline hiyanet vadisindeki eserini tamamlayarak müstakbel emperyalist ve Sovyet Rusya aleyhindeki harpte memleketi ve emekçi halkı emperyalistler hesabına harbe sürükleyecektir.
>
> "Yeni meclis, emekçi halkın tabi olduğu soygunun fevkalede çoğalmasını, vergi yüklerinin daha ağırlaşmasını, münhasıran amele, köy ve şehirlerin yoksul ve emekçileri aleyhine kullanılacak çıplak bir faşist diktatörlük, emperyalistlere tam bir inkiyat (boyun eğme) ve teslimiyet ve onlar hesabına amele vatanı Rusya'ya karşı harp getiriyor.
>
> "Emekçilerin burjuva meclisinden kendi lehlerinde herhangi bir karar beklemeleri esasen yersizdir. Bu meclisler burjuva diktatörlüğünün birer aletidirler. Onlar özellikle burjuvaların menfaatlerini gözönünde bulundururlar. Büyük Millet Meclisi de yalnız Türk burjuvazisinin menfaatlerini gözönünde tutar. O, Halk Fırkası'nın adi bir diktatörlük vasıtasından başka birşey değildir. Halk düşmanı bir müesseden emekçilerin lehinde hareket ve kararlara intizardan (kararlardan birşey beklemekten) abes birşey olamaz.

TKP için bu dönemin nisbi durgunluk yılları olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaların momenti geriye kaymıştır. Bu dönemde, dünyaya baktığımızda genelde devrim dalgası durulmuş, Avrupa'da faşizm yükselmiştir.

> "Emekçi halk kendi halasını (kurtuluşunu) ancak kendilerinin iktidar makamını zaptetmek suretiyle kuracakları kendi halkçı diktatörlükleriyle temin edebileceklerdir. Bu ise amele sınıfının komünist fırkasının rehberliği altında Türkiye amele-köylü sovyet hükümetini tesis (kurmak) için mücadele etmeleriyle mümkün olabilir."

Bu yazı, burjuvazinin demokrasi oyununda seçimlerin rolünü net olarak sergiliyor. Seçimler sonucunda oluşturulan meclisin gerçek anlamda işçi ve emekçi kesimi temsil etmediğini ve burjuvazinin çıkarlarını koruma ve geliştirme doğrultusunda çalıştığını gözler önüne seriyor. Bugün de aynı konumun devam ettiğini çok rahatlıkla söyleyebiliriz. "Halkçı" olduklarını iddia eden sosyal demokratlar ise düzenin subabı olmaktan başka bir işleve sahip değiller.

Yine parti tarihimizde 1930'lu yılların önemli olaylarından biri de Komintern'in parti üyelerine gönderdiği açık mektuptur. Komintern, 1930 tarihli bu mektupta, büyük olasılıkla Türkiye'den verilen yanlış bilgilerden hareketle, TKP'yi likide eden Vedat Nedim Tör'lere karşı muhalefet örgütleyen ve Nazım Hikmet'i de içeren guruba, "bozguncu", "Troçkist" ve "ajan" diyor. Bu gurubun partiden atılması direktifini veriyor.

Komünist Enternasyonal gönderdiği mektupta şöyle diyor:

> "Komünist Enternasyonal' in İcra Komitesi, çalışma programı ve Türkiye'nin durumu hakkında TKP Merkez Komitesi'nin ihzar ve teklif ettiği tezleri tamamen kabul eder. Komünist Enternasyonal'in İcra Komitesi, bu tezlerin, Türkiye proletaryasının bir kitle partisi haline gelmesi için TKP'nin, takip etmesi gereken doğru yolu ve onun başlıca görevlerini gayet açık bir şekilde gösterdiğini takdir etmektedir.
>
> "Komünist Enternasyonali İcra Komitesi, hizipçiliğe karşı cesurca ve şiddetle mücadele edilmedikçe, geniş işçi kitlelerine götüren yol bulunmadıkça, örgütsüz proleter kitlelerinin safları takviye edilmedikçe, partiye düşen görevlerin başarılamayacağı durumu üzerine, Muvakkat Merkez Komitesi'nin dikkatini çeker.
>
> "Parti, ağır illegal koşullarının elverdiği oranda, safları dahilinde demokrasi prensiplerini uygulamak mecburiyetindedir. Muvakkat Merkez Komitesi ve bütün idareci cihazlar, parti içinde kendi kendine eleştiri olanaklarını yaratmalıdır. Bilinçli işçilerin partiye alınması ve bunlardan en iyilerinin partinin idaresi kadrolarına ithali, parti dahilinde kendi kendini tenkit ve demokrasi prensiplerinin uygulanmasıdır ki fırka çalışmalarının başarısını temin eder, geniş amele ve köylü kitlelerinin harekete sevk edilmesini olanaklı kılar. Bu durum partiyi Kemalistlerin yeni yıkıcı beyaz terör darbelerinden korur ve parti içine küçük burjuva unsurların girmesine engel olur.
>
> "Diğer yandan Komünist Enternasyonal'in İcra komitesi, "Muhalefet" adı altında TKP Merkez Komitesi aleyhine saldıran gurubun bir komünist gurubu olmadığına bütün TKP üyelerinin ve bütün işçilerin dikkatlerini çeker, bu "muhalefet" fırkası sabık küçük burjuva unsurlarından, 1927'de partiden atılan bozgunculardan, Troçkistlerden ve açıktan açığa polis olan bazı ajanlardan oluşmaktadır. Bu "muhalefet" amele sınıfının saflarına sokulmuş Kemalizmin adamlarıdır. Bu gurubun komünizmle her hangi bir alakası bile mevcut değildir. O, amele sınıfının değil, burjuvazinin ve derebeyliğin menfaatlerine hizmet etmektedir. Komünist Enternasyonal, şu ya da bu sebepten dolayı bu gurubun etkisi altında kalmış olan bütün parti üyelerini ve bütün işçileri, bu dönekler gurubu ile olan her türlü ilişkilerini kesmeye ve saflarını, Komünist Enternasyonal'in itimadına mazhar olan TKP ve onun Merkez Komitesi etrafında sıklaştırmaya davet eder.
>
> "TKP'nin oldukça büyük önem taşıyan görevleri vardır. O, bu görevlerini gerçekleştirmek için proletarya saflarını sıklaştırmak, iktisadi mücadeleyi teşkilat altına almak ve yönetmek, proletaryanın sınıf örgütünü, özellikle sendikaları oluşturmak, köylülerle rabıta oluşturmak, köylülüğün mücadelesini yönetmek mecburiyetindedir.
>
> "Komünist Enternasyonal, Türk yoldaşların bu görevlerini yapacaklarından ve kendi Merkez Komitelerinin rehberliğinde ciddi başarılar kazanacaklarından asla şüphe etmez.
>
> "*Komünist Enternasyonali İcraa Komitesi*"

Fakat daha sonradan, yaşam göstermiştir ki bu gurup sanıldığı gibi bir gurup değildir. Gurup içindeki gerçek komünistlerin asıl likidatörlere karşı açtığı muhalif cephe ile partinin likidasyonu önlenerek bugünlere kadar ulaşılmasında tarihi bir görev gerçekleştirilmiştir. ●

Yıllar geçecek daha iyi anlaşılacak ama...

Herkes Yapması Ger ken İşler

Y. AĞAÇLI

Son zamanlarda gerek yüz yüze ilişkilerde, gerekse dost sohbetlerinden edindiğim izlenimlere göre kimi yoldaşlarda bir ortak dil oluşmuş. Bu ortak dilin en "ilginç" yönü, siyasetin tıkandığı doğrultusunda. Bu konu kendi başına önemli bir konu olmasına rağmen, işin başka tarafı gözden kaçmamalıdır.

Kendimize gelelim, ağzımızdan çıkanı kulağımız duysun. Kısaca söylediğimizin nereye çıktığını biliyor muyuz?

Şu an herkesin elinde parti programı var. Ortak davranışlar için belirlenmiş, hazırlanmış olan tüzük de var. Aylık genel politikaya, genel siyasete hizmet edecek merkez yayın organı da çıkıyor. Ele düzenli geçiyor. Tabii düzenli okumak, okumak isteyenlere.

Ne oluyor anlamıyorum. Yaşam devam ediyor. Sen sendikada çalışıyorsun, fabrikada çalışıyorsun, mahallede oturuyor, oranın meclisine girip çıkıyorsun, sen kültür derneğindesin, kısaca hayatın bir yerinde olduğunu biliyorsun ama onun içinde yalnızca vakit geçiriyorsun. Sana niye komite kurdun, niye o bulunduğun yerde çalışma yapıyorsun, niye dernekte halk oyunları oynatırken, sınıfın yanında kültür politikası yapıyorsun diyen mi var?

Sendikada çalışıyorsun, sendikanın genel kurulu yapılıyor. Bunun yapılacağı iki yıl önceden belli, niye liste oluşturdun, yönetime niye girdin diyen mi var?

Kimi yoldaşların, bulunduğu bölgenin konumu gereği farklı, teknik düzeyde iş yapması gerekiyor. Bunun yapılması için öneri geldi de, hayır dendi mi?

Yine kimi yoldaşlar fedakarlık göstererek şu an bir yayın organı çıkarıyor. Bu aynı zamanda o alanla ilgili -diyelim Alevilik- bugüne kadar ki emeklerin, siyasetin bir anlamda toparlanışı. Sorumlu yoldaşlar bu dergiye bir haber, bir röportaj, bir abone bulalım diye gayret sarfettiğinizde, niye yapıldı diye itiraz eden mi oldu?

Şu an aylık merkez organını, "ben yeni kaç kişiye verebilirim" dediğinizde, "yok kardeşim sizin bölgeye şu kadar veririz, fazlasını veremeyiz" diyen mi oldu?

İşin kısası bizde bir terslik, bir rehavet, olaylara olumsuz bakma (eleştirel demiyorum), mazeret, dedikodu, vıdıvıdı var.

Bir iki yıl önce yine yazmıştım. İnsanlar önce üstü ile anlaşamadıklarını söylüyorlar, zaman geçiyor, kendileri oraya geliyor. Sonra, daha üst merkezi eleştiriyor, belki oraya da geliyor. Daha sonra o da olmadı, en tepe ile uyumu kaybediyor. Ayıp olmasa onu da yaparım diyecek de, tepeye çıktıkça işin zorluğunu, sıkıntısını gördükçe kısmen de olsa kendinde birşeyler aramaya başlıyor. Bir söz vardır, "maymun tepeye çıktıkça(...) arkasını görürmüş"

Tüm bunlar bitince iş kalıyor, genel toplantıya. Orada da olmazsa aslında sadece işi uzatıyor.

Değerli yoldaşlar, iş orada burada değil hepimizde. Bu olay bir yumruksa, önce yumruk olması için parmakların sıkılması gerkiyor. Olumlu, kollektif, disiplinli, kararlı, fedekarca. Buna gözün yemiyorsa, kuruma birşey olmuyor. Kurum bir biçimde devamlılığını sürdürüyor. Önemli olan bizlerin kurum içinde devamlılığımızı nereye kadar sürdürdüğümüzdür.

Sürekli eleştirdikçe yukarı çıkmak olarak almayın, bunun aynı hızla, hatta daha da sıkıntılı inişi var. Bunun da bize önce moralman, daha sonra psikolojik, daha sonra da fiziksel yansımaları olur. Artık evinde sıkıntıdan çocuklara bile tahammülün kalmaz. İç huzuru kaybettiğinde, onu, harcadığın enerjiden kırk kat daha fazla eneji sağlayarak geri getirirsin.

Dün eleştirdiğimiz sosyalizm varken, topluma sosyalizmi üç emekle anlatıyorsak bugün on emek vererek anlatmaya çalışıyoruz. İkna edemeyip, örgütleyemediğimizde bu halktan, bu sınıftan birşey olamaz diyoruz.

İşte yoldaşlar, işin kısası herkes yapması gereken görevleri yeniden tartsın ve elinden geldiğince görevlerini disiplinli oturtsun. Senin görevini ben yapıyorsam, sana gerek yok. Senin görevini ben yapıyorsam, bir üst de benim görevimi yapıyor demektir. Bu da kaliteyi düşürmek demektedir.

Hepimiz kaliteyi yükseltmeliyiz. Aşağıdan yukarı doğru herkes kendi işine. Şuna emin olun, yıllar geçecek ne kaybettiğimizi daha iyi anlayacağız, ama o gün nerelerde oluruz bilemeyiz. Bizim burada olacağımız kesin. Dönen dönsün, ben dönmezem yolumdan. ●

Sorumlu devlet değildir de, kimdir?

Türkiye'deki doğal felaketler her zaman, yoksul ve ezilen halklar üzerinde iz bırakmıştır.

Örneğin son Adana depremi ile yaşanılan korkulu saatler, ardından da orada bulunan halkın çaresizlik içinde sokaklarda kendilerine uzatılacak yardım elini beklemesi... İnsanlar açlık korkusu ve çaresizlikle bekleşirken, devlet yine her zaman olduğu gibi medyanın önünde yalancıktan timsah gözyaşları döktü. Sahte vaatlerle insanları yine avutmaya çalıştı. Alt yapısı zaten gelişmemiş olan Türkiye'nin birçok bölgesinde bir de böyle yaşanılan "doğal" felaketler oradaki ezilen emekçi insanları yıkıyor. Açlık ve sefaletle dışarıda kalıyor. Bu şimdiye kadar böyle yaşandı, böyle sürdü. Her felaketin ardından devlet verdiği sahte vaadlerle insanları avutmaya çalıştı.

Tabii ki deprem nedeniyle açsussuz kalan insanlarımızın vebali devletin boynundadır. Mallar kaçılarak yapılan inşaatlara göz yumulursa, rüşvetle ruhsatlar verilirse, o binaların yıkılması için depremin olmasına bile gerek yok. Sorun, bu kokuşmuş devlet değildir de, nedir?

Emekçiler, ezilen insanlar bunu bir kez daha anladılar. Ve çaresizlik içinde kendi yaralarını sarmaya çalıştılar.

Yaşam açıkça herkese gösteriyor ki, bu düzen değişmedikçe, Türkiye'deki emekçilerin sömürülenlerin kaderi aynı kalacaktır. Hep birlikte devrimci mücadele içinde yer almalıyız, bu gidişe bir son vermeliyiz.

Bu arada Adana'daki depremde kaybettiğimiz 144 canın yakınları ile acılarını paylaştığımızı yeniden belirtiriz.●

●Z.YETER●

BURJUVAZİNİN HİÇBİR KOLU ONU ÇÖKERTEMEMİŞTİR

NAZIM HİKMET YOLDAŞA SELAM OLSUN!

şçi sınıfının yiğit önderi Nazım Hikmet'i ölümünün 35. yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

Yaşamını işçi sınıfının kurtuluşuna adamış, ikrarından dönmemiş, gönlü iyiden, güzelden yana olan tüm insanlara örnek olmuş, bu yüce insanın onurlu kavgası enternasyonalist olarak gururla sürmüştür. Ve bugün de Nazım Hikmet entarnasyonal düzeyde anılmaktadır.

Nazım, Türkiye burjuvazisinin koministtlere uyguladığı baskı ve terörü, çileyi fazlasıyla yaşamış, yıllarını Türkiye'nin zindanlarında geçirmiş soluklu bir yiğittir.

Nazım TKP'liydi. Partinin merkez komitesinde görev yapmış, bir dönem de Genel Sekreterlik görevini sürdürmüştür. Partisine duyduğu sevgi ve bağlılığı hiçbir zaman hiçbir güç ondan koparamamıştır.

Nazım, Türkiye işçi sınıfının dır. "İyi bir sanatkarım ve bunu herşeyden önce partime borçluyum" diyen komünist sanatçı Nazım Hikmet Türkiye'den, Anadolu insanından yola çıkarak, tüm insanlığı kucaklayabilmiş bir insandı.

Nazım Hikmet partisine duyduğu sevgi ve bağlılığı şu dizelerle milyonlara duyurmuştur:

Türkiye Komünist Partisi
TKP'em benim
Seni düşünüyorum
Sen dünümüz, bugünümüz,
yarınımızsın.
en büyük ustalığımız,
en ince hünerimizsin
sen aklımız, yüreğimiz
ve yumruğumuzsun

(...)

Ömrümde yalnız seninle
Ve senin safında olmakla
övündüm.

Nazım'ın en büyük yapıtlarının, burjuvazinin onu çökertmek amacıyla hapishanelere attığında yazılmış olması, ondaki zenginliğin ufacık bir kanıtıdır.

Nazım Hikmet yücelttiğin ve yükselttiğin kızıl bayrağı, zaferimize kadar ellerimizden düşürmeyeceğiz, bunun için rahat olasın.

Nazım kavgadadır
Nazım işçidir, halktır
Nazım TKP'dir
Nazım kırmızı bir karanfildir

●Z.YETER●

Baştarafı 12.sayfada

sayıda ele geçirdikleri ağır silahları kullanmayı öğrenmesiyle, bu yardımlar onlara geri dönecek bir tehlike de oluşturmaktaydı.

Mayıs 1991'de EHBC başkent Asmara'yı ele geçirdi ve **Etiyopya Halkının Devrimci Demokratik Cephesi (EHDDC)** THBC ile koalisyon içinde Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'yı güvenceye aldı. Mengistu ülkeden kaçtı.

Belki Bu Defa

Savaş birçok şekilde kıtlık yaratır: Çarpışmalardan dolayı ekilebilir arazilerin kayması, orduların gıda ihtiyacı, kuşatma altında kalan insan ve yiyecekler, sivil halkın zoraki yer değiştirmesi ve gıda dağıtımının sınırlandırılması... Bunlar ekinin zarar görmesiyle değil ama ticareti ve göcü imkansız hale getirerek ve zaten ancak ayakta durabilen bir köylünün dayandığı tarım ekonomisinin temelini sarsmaktadır.

Çok partililik sorunları çoğulcu politik süreci ortadan kaldırmak için bir argüman olamaz, dahası bu diğer güvenlik ve sorumluluk yapılarının da geliştiğini anlatır.

Geçmiş onyıllık vahşet göz önüne alındığında, Mengistu'nun yıkılışından sonraki olaylar şaşılacak derecede umut verici oldu. Londra'da bir konferansta tam Derg yıkılmak üzereyken Amerika devlet sekreter yardımcısı Hermen Cohen Derg, EHBC, EHDDC ve Oromo Özgürlük Cephesi (OÖC) arasında uzlaştırıcılık görevini "danışman" olarak değiştirdi. Kalan üç parti çoğulcu ve demokratik bir toplum yaratmak için sözleştiler. Mayıs 1991'de EHBC Asmara'da liderleri Issiaas Afewerki tarafından yönetilen geçici bir hükümet kurdu (Eritre'nin bağımsızlığı henüz resmileşmemişti): Geçici Etiyopya Hükümeti. 23-25 Nisan 1993 tarihinde BM gözetiminde bir referandumda Eritre'liler büyük çoğunlukla bağımsızlık için oy kullandılar ve 28 Mayıs'ta BM'in 182. üyesi oldular. Eritre ve Etiyopya arasındaki işbirliği iyi gözüküyordu. Sınır ticareti ve özellikle Etiyopya'nın önemli liman şehirleri olan Assab ve Massawa'yı da kullanmaları için anlaşmalar yapıldı.

Ancak iki ülkenin de yaşanılanlardan sonra durumları oldukça kötüydü. Zenawi Etiyopya'da başa gelince Mengistu'nun, çoğunluğu silahlara harcanmak üzere $8.6 milyar borçla ülkeyi iflas ettirdiğini ilan etti. Yaklaşık olarak 60 bin çocuk sakat ve 45 bin de anne-babasız kalmıştı. 750 bin mülteci vardı, bunların 500 bini Sudan'da açlık sınırında yaşamaktaydı. 48 bin kişiye bir doktor düşmekteydi. Nüfusun %80'ni gıda yardımına muhtaçtı, Mengistu'nun tarım politikaları ve savaş olmasa önlenebilecek çevresel zararlar yüzünden tarım 1980'den 1990'a %40 azalmıştı - bu tarım en önemli ekonomik aktivite olduğu ve nüfusun %90' ının buna bağımlı olduğu bir zamanda meydana gelmekteydi. Ülkede ortalama yaşam süresi 46. Bugün hala dünyanın en yoksul bölgelerinden birisi.

Savaş kalıntılarından kurtulmak oldukça zor. İnsan hakları gözlemcileri Haziran 1998'de Eritre'yi en yüksek maden ölümleri olan yedi ülke arasında saydı.

Eritre ve Etiyopya'nın kazandığı bağımsızlık birçok açıdan çift taraflı bıçak. Bunca yıl sosyalist idealler uğruna savaştıktan sonra, İMF, ekonomilerini piyasa ekonomisine dönüştürmeleri şartıyla borç vermekte. Büyük işletmeler Eritre'nin kaynaklarından pay almak istemektedirler. Gelişen tarım ve balıkçılık endüstrilerinin yanısıra önemli ölçüde altın kaynakları ve mineraller ve muhtemelen petrol ve gaz vardır. Ashanti maden şirketi Eritre'de bürolar kurmuştur ve Anadorka ve Agıp Eritre Kızıl Denizi'nde petrol aramayı planmaktadırlar.

Bugün 1998'de, göreceli bir barış vardır. Şiddet ve insan hakları suistimalleri devam etmektedir. 1993 Aralığında Eritre İslami Cihad'ı Sudan-Eritre sınırında bir saldırı örgütlemiştir ve bu bölgede çarpışmalar hala devam etmektedir. Aralık 1994'de Eritre'nin Sudan ile diplomatik ilişkileri kötüleşti ve sonunda Amerika bölgede Sudan rejimini zayıflatmak için Eritre, Etiyopya, Uganda'ya $20 milyonluk askeri yardım yaptı. Beklendiği gibi İsrail bu dengelere katılmaya devam ediyor, birisi Dahlak adalarında diğeri de Sudan sınırına yakın Mahel Ağar dağlarında olmak üzere Eritre'de iki üssü var. 1995'de uzun süren tartışmalardan sonra Eritre ve Yemen arasında, Kızıl Deniz'deki Hanish Adaları yüzünden çatışma çıktı.

Son olarak 6 Mayıs 1998'de Eritre ve Etiyopya arasında sınır kasabası Badme'de yeni bir çatışma çıktı. Asıl sorun Etiyopya'nın ticareti ve Kızıl Deniz'e olan ulaşımıydı. Eritre Etiyopya'nın para birimini kullanıyordu, ancak 1997'de kendi paralarını kullanmaya başladılar. "Nakfa" denilen bu para, Eritre'nin Etiyopya baskısına karşı savaşlarının en önemlisinin yeraldığı kasabanın adından gelmekteydi. Bunun sonucu olarak Etiyopya liman şehirleri Massawa ve Assab'ı kullanabilmek için daha fazla para öder duruma geldi.

Söylemeye gerek yok, bu son olaylar sırasında birçok sivil hayatını yitirdi ve binlercesi yerlerinden edildi.

Uluslararası Bağımsızlık Örgütü'nün Eritre için raporunda ülkedeki "kaybolanlar, adaletsiz mahkemeler, infazlar, basın özgürlüğü eksiklikleri, muhalif siyasal partilerin yasaklanması ve sivillerin devam eden çatışmalarda hedef yapılması" konuları önemli bir yer tutmaktadır.

Beklentiler çoğunlukla birbirini tutmuyor. En büyük olasılık, kıtlık ve savaşın devam edeceğidir. ●

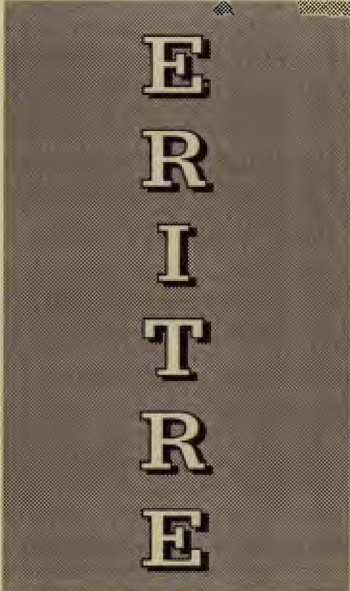
İŞÇİNİN SESİ

İŞÇİNİN SESİ, web site adresi http://members.aol.com/TKPIS

E-Mail adresi 1: mesajis@aol.com E-Mail adresi 2: sohbetis@aol.com Yazışma adresi: PO Box 513 London, N1 4AR

Türkiye'den 1 kitap göndererek abone olunabilir. Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

SINIF MÜCADELESİ DEVAM EDİYOR

KANAYAN BİR ÜLKE

CEM DERİNDER

1985'de sıcak bir yaz günüydü. Üniversiteye gitmek için evden ayrılmak üzereydim. O anki en önemli düşüncem, annemin pişirdiği besleyici yemeklerle nasıl da tıka basa tok olduğumdu. Uzanıp televizyonu açtığımda karşıma Etiyopya'da açlık çekenlerle ilgili bir haber programı çıktı, sinekler gözlerinin etrafından dolaşıyor, ağızlarına konuyordu.

Bu uzak hayal, gazetede okuduğum bir haberle canlandı. Şimdi Etiyopya'dan bağımsız olan Eritre'nin nasıl yıllar süren savaş, kuraklık ve kıtlığın harap edici kalıntılarından kurtulmaya çalıştığını anlatıyordu. Kıtlık, gözyaşları ve genç bir devletin kendi başına, belirsiz ilk adımları, binlerce parçadan oluşan bir yap-bozun sadece bir kaç parçası. Bu yap-bozun parçalarından bazılarını yanyana getirerek resmi daha geniş bir şekilde görmeye karar verdim. Resim, insani ve doğal güçlerin politik ve çevresel felaketleriyle çiğnendiğinde milyonlarca insanın nasıl acı çektiğini göstermeye başladı. Ancak yine bu resim bizi politik deliliğin daha büyük tuzaklarına düşmekten alıkoyabilir ve bize, ihtiyaçlarımız için kullanırken fiziksel çevrenin de sınırlarına saygılı olmak için bir ders olabilir.

İnjera ve Pizza

Halkların ve ulusların temel haklarını korumakla ilgili yazılarıyla tanınan Mancini, Türkiye, Mısır ve yerel otoritelerin taleplerine aldırış etmeyerek ve güç kullanarak Massawa'yı ele geçirdi ve böylece de Eritre'nin köşetaşlarını döşedi.

Birçok ulusun yaratılmasında çıkar asıl güdüdür ve Eritre de bunlardan farklı değildir. Afrika'nın boynuzunda Eritre kıyısı binlerce yıldır ticaret ve askeri olarak önemli bir noktadır. Koloni Afrika'sının çoğu gibi bu küçük ulus da yerli halkların rızasına bakılmadan, Avrupalıların kendi aralarında paylaşımlarıyla dayattıkları sınırlarla ortaya çıkmıştır.

Kaba bir hesapla Eritre ve Etiyopya'nın ve bunlarla sınırları olan ülkelerin (batıda Sudan, güneyde Kenya, doğuda Somali ve Eritre'nin arasında Kızıl Deniz'in ağzında sıkışıp kalmış Cibuti) nüfuslarının yarısı müslüman, diğer yarısı hıristiyandır. Dinsel fraksiyonlar bölgenin sömürgeci gerginliklerinin yanısıra önemli bir ek olmuştur. En geniş etnik gurup, Oromo, Sudan'dan Ogaden ve Somali'ye kadar bu bölgenin tüm güneyine yayılmıştır. Ancak kendi aralarında farklı diller ve törelerle birçok kabileden oluşmakta, ayrıca bir de hıristiyan ve müslüman olmak üzere ayrılmaktadırlar.

Eritre'liler de -daha çok İtalyan sömürgeci sınırlarının oluşturduğu bir ayrım ve sadece kavram olarak tek bir gurup- tıpkı güney Eritre ve Etiyopya arasındaki geniş alanda yaşayan Tigraya'lılar gibi buna benzer şekilde dinsel olarak ayrılmıştır. Ancak Eritre'lilerin daha çok müslüman ve Tigraya'lıların da daha çok hıristiyan oldukları söylenebilir.

Dolayısıyla 1885'de İtalya Dışişleri Bakanı P.S. Mancini Afrika'nın boynuzunun bu tarafına pizzayı getirdiğinde, oldukça karışık dil ve kültürlerden oluşan ve yerli tahıllardan yapılan kocaman bir yuvarlak ekmeğin, paylaşılan en önemli benzerlik olduğu bir insan topluluğu üzerinde sürekli bir hükümet dayatmayı planlıyordu.

O zamanlarda bu toprakları klasik Yunancada Kızıl Deniz anlamına gelen Eritre diye adlandıran İtalyanlar, bölgede ilerlemelerine devam ettiler. İmparator Menelik II ile 1896'da yapılan Adowa (bugünkü Tıgray) savaşındaki korkunç yenilgilerinden sonra Eritre'nin bugünkü sınırlarına geri çekilmek zorunda kaldılar. Bu Afrika için sömürgecilere karşı verilmiş gurur duyulan ve tarihsel bir savaştı ve dönemin tek bağımsız impartorluğu olan ve Versay anlaşmasıyla resmi olarak da tanınan Etiyopya'nın da kurtuluşuydu.

Menelik bir "modernleşme" programı başlatmıştı ve bu ondan sonra gelen İmparator Haile Selassie tarafından da devam ettirildi. Ancak, modern teknoloji 1935'de Mussolini'ye, ordusu hava savaşı ve hardal gazı gibi modern Avrupa savaşına hazır olmayan Etiyopya'yı başarıyla işgal ederek Adowa yenilgisini nasyonalist bir ruhla kurtarmayı sağladı. Haile Selassie, Addis Ababa düşmeden önce, İngiltere'ye kaçtı. Etiyopya Uluslar Ligi'ne üye olmasına rağmen, Mussollini'yi Hitler'den uzaklaştırmaya çalışan müttefik güçler bu saldırı karşısında pek birşey yapmadılar.

İmparatorun Yeni Elbiseleri

1941'den sonra Britanya tarafından desteklenen Etiyopya direnişiyle İtalyanlar ülkeden çıkarıldı ve Haile Selassie imparatorluğa döndü. Britanya Askeri İdaresi ise ancak 1953'de sona erdi. İkinci Dünya Savaşı sırasında bu ülkenin iki taraflı hareket etmesinden dili yanan Haile Selassie için Amerika bölgede daha güvenilir bir dayanaktı. İngilizler Amerika'ya Eritre'nin haberleşme üssünü kiraladılar, bu sayede de imparator da aradığı güçlü arkadaşı bulmuş oldu.

Amerika Kagnew'i sürekli olarak elinde tutmak niyetindeydi ve Eritre'nin Etiyopya'ya katılmasını Birleşmiş Milletler'de destekledi. İngilizler Eritre'nin dinsel sınırlarıyla bölünmesi gerektiğini iddia ettiler, kıyı ve dağlık araziler Etiyopya'ya verilecekti, çoğunlukla müslüman olan kuzey ve batıdaki ovalar da İngiltere tarafından yönetilen Sudan'a bırakılacaktı. Sovyetler Birliği ise Eritre'nin Etiyopya ile federasyon kurmasına bile karşı çıktı. 1950'de BM'den bir ödün olarak 390A adlı bir anlaşma gerçek Eritre bağımsız ve Etiyopya ile federe bir devlet haline geldi.

1953'te Etiyopya ve Amerika arasında Kagnew'in 25 yıllık kullanımını da içeren bir savunma anlaşması imzaladı. Burası dünyadaki en önemli haberleşme kolaylıklarından birisiydi ve Kore savaşı boyunca Washington'dan haberlerin gidip gelmesi ve bölgedeki Sovyet haberleşmelerinin dinlenmesi için çok önemli bir rol aldı.

Eritre'liler uzun süre kendi kaderlerini tayin hakkından yoksun tutulmuşlardı ve durum böyle devam edecek gibi gözükmekteydi. Haile Selassie feodal bir otokrat olarak ve dev Amerikan yardımıyla ordusunu büyütmüş ve direnişlerini ezmek üzere kullanmaktaydı. 1960'da düzenlenen bir askeri darbe girişiminde CIA ve İsrail onu destekledi. "Eritre'liler genelde solcu başkaldıran müslümanlardı ve tutucu, hıristiyan Etiyopya'lılara saldırarak İsrail'in ayakta kalması için oluşan Amerikan stratejisini tehlikeye atıyorlardı." Durum 1962' de Haile Selassie'nin Eritre için bir dereceye kadar bağımsızlık veren BM anlaşmasını bozması ile daha da kötüleşti, federasyonu kaldırıldı ve Eritre tamamen imparatorluğa katıldı.

Ancak Eritre kimliğinin suni doğasından ötürü muhalefet bölünmüştü ve guruplar Etiyopya'daki rejime karşı olduğu kadar, birbirleri arasında da savaşıyorlardı. 1958'de aydınlar, öğrenciler ve işçiler Eritre Bağımsızlık Hareketi'ni kurdular. Ancak 1962' de rejim tarafından yıkıldı. Gerilla gurupları, müslüman ve radikal Arap devletlerinden Suriye ve Irak tarafından olduğu kadar, Küba ve Çin tarafından da desteklenen **Eritre Bağımsızlık Cephesi**'ni (EBC) kurdular, monarşiye karşı silahlı mücadele başlattılar. Aynı yıl İsrail Etiyopya rejimiyle diplomatik bağlar kurdu ve askeri istihbarat yardımlarını artırdı.

EBC içindeki ideolojik ve etnik farklılıklar 70'lerin başında Marksist bir yapılanmayı getirdi, **Eritre Halkının Bağımsızlığı Cephesi** (EHBC). Haile Selassie rejimine karşı olan bu iki gurup arasında acı bir iç savaş yaşandı ve bundan EHBC daha kuvvetli gurup olarak çıktı.

Çatışmanın, rejimin vahşi saldırısının ve "taraftar savaşı"nın ülke üzerinde çok kötü etkileri oldu. 1967'den itibaren büyük sayıda Eritre'li ilticacı Sudan'a kaçtı. Tigray'lılar ve diğer Etiyopya'lılarla beraber bu ilticacılar dünyanın en geniş yerlerinden edilmiş insan topluluğunu oluşturdular.

Bunların üzerine, yığınların kendine yeterliliğini gözardı edip cash-crop ekonomi geliştiren Haile Selassie daha da felaket tohumları ekti. Bu durum 70'lerin başında bir kıtlıkla sonuçlandı. 100 binle 200 bin arasında insan öldü.

Haile Selassie sömürge emperyalizmine karşı ülkesini korumuş, "bağımsız" bir Afrika imparatorluğunun başkanı olarak önemli ölçüde uluslararası prestij sahibiydi.

Selassie'nin, Menelik'in "modernleştirme" çabalarına devam edişi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir orta sınıf oluşturmuştu ve bunların çoğu ve monarşiden etkilenmiş ordu ve aydınlar otokratik monarşiyi barbarca bir anakronism olarak görüyorlardı.

İmparatorluk içinde genel hoşnutsuzluk 1974'de en üst seviyesine çıktı. 1974'de BBC tarafından hazırlanmış, Woolo bölgesindeki kıtlık görüntüleriyle beraber Haile Selassie'nin en sevdiği köpeğini et parçalarıyla beslerken gösteren belgesel, Addis Ababa'da büyük bir kızgınlık yarattı. Aynı zamanda batılıların hayvan yemlerine ve kozmetiğe 37 milyar harcadığı rapor edilmekteydi. BM bu kaynakla temel ihtiyaçları eksik olan ülkelere eğitim, gıda, sağlık yardımı, temiz su götürebileceğini ve 9 milyarın da artacağını söylemekteydi. EHBC Eritre'nin başkenti Asmara'da rejime karşı kesin bir zafer kazanmış ve imparatorluğun tüm ana bölgelerinde meydana gelen ayaklanmaklarla Haile Selassie silahlı kuvvetlerdeki en geniş hükümet karşıtı gurup tarafından görevden indirilmiştir. Bunlar Etiyopya'yı demir bir pençeyle yönetmiştir.

Boş Kafalar, Boş Mideler

Uzun süren iktidar kavgalarından sonra Binbaşı Mengistu Haile Mariam tarafından yönetilen Derg başkın gelmişti. Çeşitli guruplar monarşi rejimi süresince radikalleşmiş olan sola yatkın geniş kitlelerin desteğini almaya çalışmıştı. Öğrenci ve işçi gurupları bir "halk hükümeti" için çağrıda bulunuyordu, silahlı kuvvetlerden guruplar ise başkaldırıya daha uzlaştırıcı bir yaklaşım öneriyorlardı. Derg, Marksist çizgiyi takip etti ama şiddet yaklaşımı muhalefeti yok etti ve dahası, gelecek on beş yıl içinde büyük sayıda nüfusu da yok edecekti.

Sömürüye dayanan toprak sahipliği sisteminin egaliter bir reformla değiştirilmesi bölge için olumlu bir gelişme olabilirdi. Ancak Derg, sosyalist ideolojiyi, nüfus üzerinde kontrolü sağlamak ve içler acısı bir insan hakları kaydı oluşturmak üzere kullandı, solcu bir despot sağcı despotun yerini almıştı.

Etiyopya'daki bu politik değişikliğin uluslarası etkileri oldu. Amerika 1974-75'de 3.5 milyar dolara ulaşan miktarda Etiyopya'ya silah satmaya devam ediyor, Somali'ye Sovyetler Birliği'nin yaptığı yardımı "dengelemeye" çalışıyordu. Ancak Amerika'yla ilişkiler geriledi ve Derg 1977'de Sovyetler Birliği'ne döndü. Derg, **Batı Somali Bağımsızlık Cephesi**'nin (BSBC) Ogaden'deki başarıları nedeniyle Sovyet yardımına gerek duymaktaydı ve bunlar da Somali hükümetinden yardım almaktaydılar. Sovyetler Etiyopya'ya yardıma karar verdiklerinde Somali de Moskova ile bağları koparmaktaydı.

Daha önce Amerika'nın varlığı buradayken Eritre'nin bağımsızlığını destekleyen Sovyetler Birliği şimdi Etiyopya rejimini buna karşı destekliyordu. Eritre soğuk savaş politikaları altında tam olarak ezilmişti. Eritre'nin askeri başarıları sona ermiş, Ogaden ve Eritre'nin çoğu yitirilmişti.

Önceki Eritre başarıları bir kısımıyla EHBC ve 1975'te kurulan **Tigray Halkın Bağımsızlığı Cephesi** (THBC) arasındaki stratejik işbirliğinden doğmuştu. Deneyimli ve uluslararası yardım gören EHBC, daha genç olan THBC'ye yardımcı oldu. Ancak iki gurup arasındaki farklılıklar çok belirgindi ve aralarındaki işbirliği genellikle çok gergindi. Her ikisi de Marksist olduğunu ileri sürse de EHBC pro-Sovyet ve daha çok müslümandı, THBC ise anti-Sovyet ve daha çok hıristiyandı. John Young'a göre, EHBC gelecekte Sovyet oportünist ailesi içinde bir yer düşünmekteydi ve Sovyetler Birliği'nin Derg'e yardımını kısa süreli bir yanlış siyaset olarak değerlendirmekteydi. Bunların Selassie'ye karşı monarşi karşıtı-kapitalist ve batınınkine benzer bir çizgileri vardı. Buna karşılık THBC Sovyet tarzı devlet tarafından yönetime karşıydı ve daha bağımsız bir yapı istiyordu. Young Tıgray'ın Eritre'ye kıyasla etnik olarak daha türdeş olmasının THBC'nin neden ayrılma hakkına, kendi ulusal birliktelikleri sağlamada problem yaratacağını düşünen EHBC'den daha fazla vurgu yaptığını açıkladığını ileri sürmektedir.

THBC'nin kökleri kurutulamadı. Bunlar, sosyalist ilkeler altında, rejimin ihmal ettiği hizmetleri de örgütledikleri için popüler desteğin daha da artmasını sağladı. Böylelikle Mengistu sadece EHBC ve THBC üzerinde değil, genel olarak tüm nüfus üzerinde terör uyguladı. Mengistu'nun kollektifleştirme ve kasabalaştırma ideolojisi sadece halkı yönetmek için bir araçtı ve makul tarım işletmeciliği olarak düşünülmezdi. 1984-5 kıtlığı boyunca EHBC Tigray yardım derneklerinin araçlarının ana yolları kullanmasına da engel olundu. 1985'de EHBC, THBC ile ilişkilerini kopardı. Ancak 1988'de ortak düşmana karşı güçlerini birleştirmek üzere yeniden beraber hareket etmeye başladılar.

Çoğunlukla sadece askeri güç -ölçülmez sıkıntılar yaratmasının yanısıra- ezilen halkın yaratma yeteneği ve gerçek adanmışlığı karşısında çoğunlukla güçsüz kalır. Bir anlamda Vietnam ve Afganistan'ı aksettirir şekilde Derg yerel direnişe yenik düştü. Sovyetler Birliği askeri yardımlarını dipsiz bir kuyuya attığını anladı. Hatta yerli halkın çok

Devamı 11. sayfada